

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET UMETNOSTI

BARTF 2013
Niš, 11. i 12. oktobar 2013.

I nacionalni naučni skup sa međunarodnim učešćem
UMETNOST I KULTURA DANAS
(Knjiga apstrakata)

I
MUZIKOLOŠKA ISTRAŽIVANJA
MUSICOLOGICAL RESEARCH

Dimitrije Bužarovski

Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije“ u Skoplju, Fakultet muzičke umetnosti u Skoplju, Makedonija

PREMA RAČUNARSKOJ MUZIKOLOGIJI - KVANTITATIVNE NASPRAM KVALITATIVNIH METODA U MUZIKOLOGIJI

UDK 005.922.52:78.01

Pitagorin kvantitativni model muzike je u potpunosti primenjiv na savremenu sredinu zasnovanu na računaru. Digitalizacija fenomena podrazumeva kvantifikaciju, dok su procesi uzorkovanja analognih na digitalne audio konverzije primeri upotrebe statistike u digitalnom muzičkom okruženju. Digitalne baze podataka su polazna tačka za pretragu i pronalaženje artefakata konvertovane muzike i dalja analiza striktno sledi pravila parametarske i ne-parametarske statistike. Postajemo sve više zavisni od CMS (Sistemi za upravljanje sadržajem) koji se sastoje od kvantifikovanih primarnih i sekundarnih podataka o akustičkim fenomenima, uključujući i muziku.

Nema sumnje da se čovečanstvo kreće ka punoj digitalizaciji, odnosno, kvantifikaciji životne sredine, ali u ovom trenutku još uvek postoje podaci koji se odnose na fenomen muzike koja se ne može svesti na kvantitativni nivo. Shodno tome, ovim podacima se pristupa uspešnije preko opisnih kvalitativnih metoda. Pojedinačni stvaralački radovi a posebno ljudsko emocionalno iskustvo bolje reaguju na studije slučaja, iako je tendencija da se konvertuju u brojeve koji su pogodni za dalju kvantitativnu analizu evidentna u skorašnjem muzikološkom, posebno neurološkom istraživanju. Dakle, računarska muzikologija, još jednom, aktuelizuje spor u pogledu kvantitativnog naspram kvalitativnog pristupa u muzikologiji XXI veka.

Ključne reči: računarska muzikologija, kvantitativne metode

TOWARDS COMPUTATIONAL MUSICOLOGY – QUANTITATIVE VERSUS QUALITATIVE METHODS IN MUSICOLOGY

Pythagorean quantitative model of music is fully applicable to the modern computer-based environment. The digitization of the phenomena implies quantification, while the sampling procedures of analogue to digital audio conversions are examples of the use of statistics in the digital music environment. The digital databases are starting point for the search and the retrieval of the converted music artifacts and the further analysis strictly follows the rules of parametric and non-parametric statistics. We have become increasingly dependent on CMS (content management systems) which consist of quantified primary and secondary data about the acoustic phenomena, including music.

There are no doubts that mankind is moving towards full digitization, i.e., quantification of the environment, but at the moment there are still data related to the phenomenon of music that can not be reduced to a quantitative level. Consequently, this data are approached more successfully through descriptive qualitative methods. Individual creative works and particularly human emotional experience respond better to case studies, although the tendency to convert them to numbers which are convenient for further quantitative analysis is evident in the latest musicological and particularly neurological research. Thus, computational musicology, once again, actualizes the dispute regarding the quantitative versus qualitative approach in the XXI century musicology.

Key words: computational musicology, quantitative methods

Svetlana Stojanović Kutlača

Muzička škola „Josip Slavenski“ u Beogradu

NOVI ASPEKTI TUMAČENJA BAHOVIH GOLDBERG VARIJACIJA

UDK 781.5.083.2

Slušajući izvođenje Bahovih Goldberg varijacija na čembalu ili klaviru današnja publika očekuje vrhunski doživljaj koji spada, nažalost, samo u domen čisto muzičkog iskustva. Zaljubljenik u muzičku istoriju u ovom delu će potražiti nešto više od toga. Sa delom se uobičajeno povezuje legenda o njenom naručiocu grofu Kajzerlinku (Herman Carl Reichsgraf von Keyserlingk), koji je patio od insomnije,

i njegovom mladom šticićniku Goldbergu (Johann Gottlieb Goldberg, 1727-1756). Ne postoje dokazi o ovoj porudžbini, mada je grof dobio od Baha jedan prepis ovog dela. Tek nedavno je otkriveno da je Bah već oko 1733. godine pokušavao da dobije zvanje dvorskog umetnika (kurfürstlich-sächsischen Hofkompositeurs). Arija, sarabanda bogato dekorisana u francuskom stilu, pojavljuje se već 1725. godine u drugoj svesci komada (Klavierbüchlein) posvećenih Bahovoj drugoj supruzi Ani Magdaleni Bah. Godine 1736. Bah je stekao titulu dvorskog umetnika posvetom stavova Kyrie i Gloria iz Mise u h-molu Izbornom princu Drezdena. Pretpostavlja se da je Bah započeo varijacije početkom 1730-ih, a iz nepoznatog razloga ih je napustio i završio tek 1741. Bahove varijacije označavaju seriju metamorfoza osnovnog materijala, baziranu na istom basu. Podstaknut Kupernovom idejom iz 1724. i 1725. o ujedinjenju italijanskog i francuskog ukusa (kamerne svite „Ujedinjeni ukusi“, Les Goûts réunis), Bah je verovatno pokušao da demonstrira odnos italijanskog, nemačkog i francuskog stila. Arhitektonika razvoja Bahovih varijacija demonstrira takoreći enciklopedijske namere: u njoj se naziru ideje renesansne kosmologije i pravila antičke retorike. Postoji jasna podela na dva dela po 15 varijacija, a Uvertira kojom započinje drugi deo može se posmatrati kao centar gravitacije. Varijacije simetrično postavljene u odnosu na ovaj centar nose kompleksnu simboliku.

Ključne reči: Bah, Goldberg varijacije, „ujedinjenje ukusa“

NEW ASPECTS OF INTERPRETING BACH'S GOLDBERG VARIATIONS

Listening to Bach's Goldberg variations performed on a piano or harpsichord, contemporary audience expects ultimate experience that belongs, unfortunately, only to pure musical domain. The enthusiast for music history will search in this work of art something more. Piece is usually connected to the legend about its ordering by count Herman Carl Reichsgraf von Keyserlingk, who suffered from insomnia and his young protégé Johann Gottlieb Goldberg (1727-1756). There are no proofs about this commission, although count did possess one transcript of this work. It is recently discovered that Bach made attempt in year 1733 to obtain court artist rank (kurfürstlich-sächsischen Hofkompositeurs). The aria, saraband richly ornamented in French style, already appeared in second book of pieces devoted to his second wife Ana Magdalena Bach (Klavierbüchlein). Bach obtained court artist rank in 1736 by dedication Kyrie and Gloria from B minor mass to Elector Prince of Dresden. It can be supposed that Bach started up Variations at the beginning of 1730s but that, from unknown reasons, left and finished work not earlier than in 1741. Bach's variations are serial of basic material metamorphoses based on the same bass. Stimulated by

F. Couperin's idea from 1724-1725 about uniting Italian and French taste (chamber music suites *Les Goûts réunis*), Bach probably tried to demonstrate relation between Italian, French and German style. Development architecture of Bach's Variations demonstrates almost encyclopedia proportions: indications on Renaissance cosmology and antique rhetoric rules are possible to show through in it. Clear division in two 15 variations parts exists, and opening second part Overture can be seen as a centre of gravitation. Variations symmetrical to this centre carry complex symbolic.

Key words: Bach, Goldberg variations, „unity of tastes“

Valerija Kanački

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu

IZVORI INTONACIONE TEORIJE ASAFJEVA

UDK 781.62

U osnovnom značenju termin intonacija se koristi da izrazi precizno pevanje, bilo u amaterskoj bilo u profesionalnoj muzici. To je podrazumevuća odrednica koja se u domaćoj praksi uglavnom ne dovodi u pitanje. Pored ovog čisto akustičkog (fizičkog) određenja pojma, postoji i drugo, dalekosežnije. Naime, ruski autori, na čelu sa Asafjevim, posvetili su ovom fenomenu značajna istraživanja. Tako Asafjev nudi intonacionu teoriju, koja je poslužila kao ishodišna tačka razmatranja o simfonizmu, i podstakla druge, uglavnom ruske autore da produbljuju ovu teoriju. Intonacija se prepoznaje kao način muzičkog mišljenja, odnosno otkriva sadržajnu funkciju muzike. Proces intoniranja se osvešćuje u sva tri njegova vida javljanja: kompozitorskom, izvođačkom i slušnom. Prauzroci intonacione teorije jesu svojstva muzike kao iskustva i izjednačavanje njenih izražajnih mogućnosti sa drugim vidovima umetničkog stvaranja. U radu će biti sagledani vidovi učenja o intonaciji u estetskoj i muzičko-teoretskoj misli od 17. veka do danas. Ukazaćemo na vezu ovih razmatranja sa Asafjevlevim poimanjem intonacije.

Ključne reči: intonacija, intonaciona teorija, Asafjev, svojstva muzike, muzičko mišljenje

ORIGINS OF ASAFY'EV INTONATION THEORY

The basic meaning of the term intonation is used to express precise singing, whether in amateur or in professional music. This is the default entry to the local practice and it's generally not questioned. In addition to this purely acoustic (physical)

determination of the term, there is another, more far-reaching. The Russian authors, led by Asafy'ev, have devoted considerable study to this phenomenon. Asafy'ev himself offers „intonation theory“, which served as the starting point of the discussion symphonism, and encouraged others, mostly Russian authors to deepen this theory. Intonation is recognized as a way of musical thinking, and reveals the function of music content. The process of intonation articulates in all three ways of its appearance: composing, performing and hearing. The basic causes of intonation theory are properties of music as an experience and equalization of its expressive possibilities with other forms of artistic creation. The paper deals with aspects of learning about intonation in the aesthetic and music-theoretical thought from the 17th century to the present. It will show the relationship of these considerations with Asafy'ev understanding of intonation.

Key words: Intonation, intonation theory, Asafy'ev, properties of music, musical thinking

Maja Radivojević

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu

TIPOLOGIJA MISA RENESANSNIH KOMPOZITORA

UDK 783.21:78.034

U ovom radu će se razmatrati pitanje klasifikacije misa renesansnih kompozitora. Neophodnost aktuelizacije ovog pitanja javlja se usled nedostatka ovakvog pregleda na srpskom jeziku. Najpre će se konstatovati stanje kontrapunktske literature na srpskom jeziku. Zatim će pitanje tipologije misa biti predstavljeno kroz pregled muzičko-teorijske literature engleskog govornog područja. Naime, u anglo-saksonskoj muzičko-teorijskoj literaturi podela je izvršena prema različitim kriterijumima. Oni često podrazumevaju karakterisanje prema preovlađujućoj primenjenoj kontrapunktskoj tehnici (kantus firmus, imitacija, pokretni kontrapunkt) i dalje se dele prema načinu primenjene tehnike (kantus firmus - tenor mise, mise parodije, mise parafraze; imitacija - imitaciono građene mise, kanonske mise). Klasifikaciju misa će pratiti pojašnjenja preovlađujuće kontrapunktske tehnike, uz primere iz svake kategorije.

Ključne reči: misa, kantus firmus (cantus firmus), imitacija, kanon, pokretni kontrapunkt

TYOLOGY OF THE RENAISSANCE COMPOSERS' MASSES

This paper will discuss the classification of Renaissance composers' masses. The necessity of actualization of this issue arises from the lack of such overview in Serbian language. First, it will be stated the condition of counterpoint literature in Serbian language. Then, the question of typology of masses will be presented through a review of music-theoretical literature of English-speaking countries. Namely, in the Anglo-Saxon music-theoretical literature, division is made according to different criteria. They often include the characterization according to the applied prevailing contrapuntal techniques (cantus firmus, imitation, shifting counterpoint) and further subdivision according to the type of the applied techniques (cantus firmus – tenor mass, parody mass, paraphrased mass; imitation - imitation built mass, canonic mass). Classifying of the masses will be followed by the explanations of the prevailing contrapuntal techniques, with examples from each category.

Key words: mass, cantus firmus, imitation, canon, shifting counterpoint

Nataša Nagorni Petrov

Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti u Nišu

PRIKAZ INTERESANTNIH HARMONSKIH DEŠAVANJA U STRUKTURI KLAVIRSKIH ETIDA OP. 10 FREDERIKA ŠOPENA

UDK 786.2.087.5 : 781.41

Bogatom opusu Frederika Šopena pripada i dvanaest klavirskih etida iz opusa 10. Nastale kao pokušaj da se određeni tehnički problem predstavi na originalan i poetičan način, ove klavirske minijature uvrstile su se u red zahtevnih i rado izvođenih kompozicija rano-romantičarskog perioda. Dodatnu lepotu klavirskih etida predstavlja i mogućnost analitičke provokativnosti, uočavanja i objašnjavanja interesantnih harmonskih momenata.

Harmonski prikaz način je da se ova dosad često izvođena i analizirana materija možda predstavi na drugačiji način, i time stvori novo, harmonski interesantno tumačenje jednog burnog vremena, bogatog stvaralačkog duha preplavljenog mogućim inovacijama na polju klavirske tehnike. Harmonija, sa svojom ekspresivnom ulogom u kreiranju dvanaest različitih poetskih slika u formi etida, pogodno je sredstvo u stvaranju prepoznatljivih rano-romantičarskih manira.

Ključne reči: klavirske etide, harmonija, ekspresivna uloga, rani romantizam

REVIEW OF INTERESTING HARMONIC EVENTS IN THE STRUCTURE OF F. CHOPIN'S PIANO ETUDES OP. 10

F. Chopin's rich opus has, among other things, twelve piano etudes in opus 10. Created as an attempt of a particular technical problem to be presented in an original and poetic way, these piano miniatures have been included in the series of demanding and often performed compositions of the early romantic period. The additional beauty of the piano etudes is also, the possibility of analytic provocation, of noticing and explaining interesting harmonic moments.

The harmonic review is a way to present this, often performed and analysed matter, in some different way and thus create a new, harmonically interesting interpretation of turbulent times, of rich creative spirit overwhelmed by possible innovations in the field of the piano technique. Harmony, with its expressive role in the creation of twelve different poetic pictures in the form of etudes, is a convenient means in the creation of recognizable early romantic modes.

Key words: piano etudes, harmony, expressive role, early romanticism

Branko Ćupurdija

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet u Beogradu

VARIJANTE I ZNAČENJA NARODNIH PESAMA UZ KOLA IZ DREŽNICE

UDK 78.031.4

Rad se bavi identifikacijom, varijantama i značenjima narodnih pesama koje je srpsko stanovništvo u periodu između dva svetska rata i kasnije pevalo uz kola u Drežnici, na tromeđi Gorskog kotara, Hrvatskog primorja i Like. Radi se o dužim pesmama koje se igraju uz kola „paun“, „kruške, jabuke“, „kukunješće“, „seljančica“ i „opšaj diri“. Istraživanje ima dva cilja. Prvi cilj je da ukaže na unutrašnja značenja, koja pesme imaju same po sebi, i na spoljašnja značenja, koja dobijaju u širem folklornom kontekstu. Drugi cilj je da ukaže na probleme koji se javljaju prilikom njihovog postavljanja na scenu, o čemu postoje određena iskustva, stečena poslednjih godina, prilikom postavljanja drežničkog folkloru na scenu pojedinih kulturnih i umetničkih društava u Bajmoku i Beogradu.

Ključne reči: narodne pesme, varijante, značenja, kola, scena, kulturna i umetnička društva, Drežnica, Bajmok, Beograd

VARIATIONS AND MEANINGS OF THE FOLK SONGS ACCOMPANYING CIRCLE DANCES FROM DREZNICA

This paper is concerned with the identification, variations and meanings of the folk songs that the Serbian population of Dreznica, the area bounded by Gorski Kotar, the Croatian Littoral and Lika, sang as accompaniments to circle dances (kolo) between the two world wars and later. These quite long songs are sung with the dances known as "Paun" (Peacock), "Kruske, jabuke" (Pears, apples), "Kukunjesce" and "Opsaj diri". The goal of the research is twofold: first, to point to the inner meanings which the songs carry in themselves, and to the external ones, which they take on in a broader folkloric context; and second, to point to the problems involved in the staging of the folklore of Dreznica, as experienced lately by some folklore societies in Bajmok and Belgrade.

Key words: folk songs, variants, meanings, circle dances (kola), stage, folklore societies, Dreznica, Bajmok, Belgrade

Aleksandar Dimitrijević

Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije“ u Skoplju, Fakultet muzičke umetnosti u Skoplju, Makedonija

AUDIOVIZUELNA PREZENTACIJA MAKEDONSKOG MUZIČKOG FOLKLORA NA INTERNETU

UDK 78.031.4+004.738.5 (497.17)

Makedonski muzički folklor je složen entitet koji je predstavljen na različitim nivoima medijskog predstavljanja u prošlosti. Bogat je segmentima koji primenjuju različite muzičke žanrove kao izvor tumačenja ili jednostavno kao muzičkog pravca.

U tom kontekstu, on je dobio svoj najnoviji oblik medijske prezentacije preko Interneta, a još više preko besplatnih servera Interneta i društvenih mreža. Ova pojava je jedna od polaznih tačaka ovog rada.

Ovaj rad će pokušati da utvrdi osnovne segmente i principe prezentacije, kao i raznolikost predstavljenih audio-vizuelnih primera makedonskog muzičkog folklor na internetu.

Ključne reči: Makedonski muzički folklor, internet, audiovizuelni mediji

THE AUDIOVISUAL PRESENTATION OF THE MACEDONIAN MUSIC FOLKLORE ON INTERNET

The Macedonian music folklore is a complex entity that has been presented on different levels of media presentation in the past. It is rich in segments which apply a variety of musical genres as a source of interpretation or simply as a musical background.

In this context, it gained its newest form of media presentation through the internet and even more through the internet's freeware servers and social networks. This phenomenon is one of the starting points of this paper.

This paper will try to determine the basic segments and principles of presentation as well as the diversity of the internet presented audiovisual examples of Macedonian music folklore.

Key words: Macedonian music folklore, internet, audiovisual media

Borislava Vučković

UKUS REPOVANJA I SRPSKA NARODNA EPSKA PESMA

UDK 82-13+[316.74:78]

Ukus nije subjektivni izbor, već zavisi od određenih egzistencijalnih uslova, odnosno „logika biološkog nasleđa zavisi od logike društvenog nasleđa”, smatra Pjer Burdije (Pierre Bourdieu). Stoga je naglasak ovog istraživanja na vezi srpske narodne epske pesme, „najvažnije vrste usmene književnosti” prema mišljenju istoričara srpske književnosti Jovana Deretića, i popularnog rep muzičkog žanra, najslušanijeg među srednjoškolcima, što su pokazala sociološka ispitivanja kulturnih navika građana Srbije, studenata i srednjoškolaca, čiji su preliminarni podaci objavljeni u Zavodu za proučavanje kulturnog razvitka u Beogradu, 2010. godine. Ukus omladinske populacije u Srbiji za rep i kulturu otpora, koja ga primarno definiše, dovodim u vezu sa školskim obrazovnim sistemom. Autor smatra da se društvena uslovljenost ukusa omladinske populacije u Srbiji za rep nalazi u programima osnovnog obrazovanja u predmetu Srpski jezik i srednjeg obrazovanja u predmetu Srpski jezik i književnost, u kojima svoje mesto ima usmena narodna književnost i narodna epska pesma kao jedan od njenih žanrova. Veza epske narodne pesme i epskog repovanja mogla bi se stoga aktuelizovati u okviru redovnog školskog programa. Ovakvim pristupom proučavanju tradicionalnog i savremenog umanjilo

bi se nerazumevanje jednog gotovo fosilizovanog žanra usmene narodne književnosti u učionici, a povezivanje s popularnim rep muzičkim žanrom mogao bi biti korak prema umanjivanju razlika između kulturne reprodukcije koju škola pomaže u održavanju društveno-ekonomskih nejednakosti i „društvene funkcije eliminacije” nižih klasa, pre svega radničke klase, koje ne pripadaju dominantnoj kulturi (Burdije).

Ključne reči: ukus, srpska narodna epska pesma, rep, škola

TASTE OF RAPPING AND SERBIAN FOLK EPIC SONG

The taste is not a subjective choice, but depends on the specific living conditions, or „the logic of biological inheritance depends on the logic of the social heritage“, according to Pierre Bourdieu. Therefore, the emphasis of this research is based on the relation of Serbian folk epic song, the most important genre of oral literature according to historian of Serbian literature Jovan Deretić, and popular genre of music– rap, the most listened to among secondary school students, as shown in the sociological research of cultural habits of citizens of Serbia, students and secondary school students, whose preliminary data were published in the Center for Study in Cultural Development in Belgrade, in 2010. The taste of the youth population in Serbia for a rap and a culture of resistance, which defines it primarily, has been associated with the school education system in Serbia. The author believes that the social conditioning of taste of youth population in Serbia for a rap is in the program of basic education in subject the Serbian language and in secondary education in subject the Serbian language and literature with an oral folk literature and folk epic song as one of its genres. Relations between folk poetry and epic rapping could therefore be actualized in the regular school program. This approach to the study of traditional and modern would reduce the misunderstanding of an almost fossilized genre of oral folk literature in the classroom, and by connecting the popular music genre of a rap could be a step towards minimizing the difference between cultural reproduction that the school helps to maintain the socio-economic inequality and „social function of elimination“ of the lower classes, especially the working class, which does not belong to the dominant culture (Bourdieu).

Key words: taste, Serbian folk epic song, rap, school

ANALITIČKI I TERMINOLOŠKI PROBLEMI U TUMAČENJU SONATNE FORME

UDK 781.5.052.2

U ovom radu će se diskutovati o različitim analitičkim i terminološkim pristupima u tumačenju sonatne forme. Kompleksnost u izučavanju ovog pitanja prouzrokovana je činjenicom da je ideja o ovom obrascu, koji je i danas aktuelan u muzici, počela da se rađa još u prvim instrumentalnim delima. Širok stilski dijapazon u kome je sonatna forma zastupljena govori u prilog tome da se u njenom tumačenju nije moguće osloniti na ideju o postojanju istovetnih dramaturških odnosa pojedinih segmenata forme u svim etapama razvoja. Naime, iako je njena osnova bitematska, teme ne moraju biti u kontrastirajućem odnosu, pa se priroda bitematizma može ispoljavati na različite načine. Takođe, iako je od baroka do romantizma osnovu za izgradnju harmonskog plana sonatnog oblika predstavljao tematski kontrast dve teme i njihovo pomirenje u reprizi, u muzici 20. veka ovaj kontrast nema primaran značaj, iako najčešće postoji. Fleksibilnost u koncepciji sonatne forme iskazuje se i na strukturnom planu. Stoga pitanje analitičkog pristupa ima suštinski značaj. Veoma često zastupljen formalistički pristup sonatnom obliku kao 'idealnom modelu od koga se odstupa' pokazao se kao najmanje prihvatljiv za njegovo dublje razumevanje iz dva razloga. Prvi je što je idealan model za sonatnu formu zreo klasičarski sonatni stav, koji ne može biti primenjen i na razrađeni pozno-romantičarski, dok sonatni oblik 20. veka može biti sagledavan kao njegova stilska refleksija. Barokna sonatna forma se takođe neadekvatno tumači isključivo sa pozicije klasične. Drugi problem u formalističkom pristupu sonatnoj formi jeste što broj odstupanja daleko premaša broj 'idealnih' formi, pa se stoga u analizama skoro sve svodi na odstupanje. Iz ovog razloga je Čarls Rozen (Charles Rosen) termin koristio u množini – sonatne forme – ukazujući na neophodnost da se prepoznaju njeni različiti tipovi, kao i činjenicu da su različiti tipovi sonatnih formi nastali iz različitih žanrova (da kapo arija, menuet, koncert, barokni dvodel), te da sonatnost postoji nezavisno od formalnog obrasca i ispoljava se u različitim žanrovima. Na tom tragu u ovom radu se polazi od stava da se sonatna forma mora sagledavati iz vizure generativnog procesa počev od baroka, kada su se pojavili i razvijali skoro svi tipovi sonatne forme.

U diskusiji će biti uzeti u obzir stanovišta Karla Dalhausa (Carl Dahlhaus), Edvarda Kona (Edward Cone), Čarlsa Rozena, Džejsma Hepokoskog (James Hepokoski), Džejsma Vebstera (James Webster) i Vilijema S. Njumena (William S. Newman); cilj je uspostavljanje tipologije sonatnog oblika na osnovu generičkog metoda.

Ključne reči: muzički oblici, sonatna forma, sonatni princip, geneza, tipologija, arhitektoničnost, evolutivnost

ANALYTICAL AND TERMINOLOGICAL PROBLEMS IN INTERPRETATION OF THE SONATA FORM

This paper will discuss different analytical and terminological approaches in interpretation of the sonata form. The complexity in studying this question is caused by the fact that the idea about this mould, which is current in music until today, started to emerge even in first instrumental pieces. The widespread stylistic diapason in which the sonata form is present speaks in favor of the fact that in its interpretation it is not possible to rely on the idea about existence of identical dramaturgic relations of some segments of the form in all stages of development. Namely, although its ground is bithematic, themes do not have to be in the contrasting relation, so the nature of bithematization can be manifested in different ways. Likewise, although tonal contrast of the two themes and their conciliation in the recapitulation presented the foundation of building the harmonic plan of the sonata form from the baroque to romanticism, in the music of the 20th century this contrast does not have the primary importance, although it mostly exists. Flexibility in the conception of the sonata forms is expressed in the structural plan, too. Therefore, the question of the analytical approach has an essential meaning. The very often present formal approach to the sonata form as an 'ideal mould from which is being deviated', proved to be the less acceptable for its deeper understanding for two reasons. The first is because the ideal mould for the sonata form presents the mature sonata movement of the classicism, which can not as well be applied to the elaborated late romantic, while the sonata form of the 20th century can only be seen as its stylistic reflection. Baroque sonata form is also inadequately been interpreted exclusively from the position of the classical. The second problem of the formalistic approach to the sonata form is that the number of the deviations exceeds far the number of the 'ideal' forms, so that in the analysis mostly everything is being brought down as a deviation. For this reason, Charles Rosen used the term in plural – sonata forms – pointing on the necessity of the recognition of its different types, as well as the fact that the different types of sonata forms originated from the different genres (da capo aria, menuet, concert, baroque binary form), as well as that the sonata principle exists independently from the formal mould and that it is being manifested in different genres. On this track,

this paper is based on the assumption that the sonata form must be viewed from the perspective of the generative process starting from baroque, when almost all types of sonata form emerged and then further developed. The viewpoints of the following theorists will be taken into account in the discussion: Carl Dahlhaus, Edward Cone, Charles Rosen, James Hepokoski, James Webster and William S. Newman. The aim is the establishment of the typology of the sonata form based on a generic method.

Key words: musical form, sonata form, sonata principle, genesis, typology, architectonic principle, evolutionary principle

Jelena Vasilakis

Marko S. Milenković

Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti u Nišu

HARMONSKI SADRŽAJ I ODNOS PREMA TEKSTU U PET PESAMA ZA ŽENSKI GLAS I KLAVIR RIHARDA VAGNERA

UDK 781.41 : 784

Iako van osnovne linije Vagnerovog stvaralaštva, romantičarski muzički žanr solo pesme nije zaobišao ovog operskog gorostasa-reformatora i to u periodu kada kompozitor već poseduje sasvim dovoljan stvaralački opus iza sebe, jasno profilisane estetske pozicije i umetnički kredo. U radu se fokusiramo na organizaciju harmonskog jezika i prošireni pozno-romantičarski tonalitet, odnos harmonije i teksta kroz tumačenje harmonskih pojava u kontekstu proznog sadržaja, uz akcenat na značenje pojedinih reči podcrtanih sugestivnim harmonskim sredstvima, dolazeći kroz harmonsko-tonalne progresije u cilju izraza emotivnog sadržaja filozofske lirike sa Šopenhauerovim uticajem do tumačenja vrednosti dela i stila kompozitora.

Poetski stihovi Matilde Vezendonk našli su izrazito utelovljenje u Vagnerovoj muzici kojoj je svojim lirsko-dramskim talentom i smelom harmonijom kao izražajnim sredstvom višeg reda bio u stanju da oživi pesme, dajući im jak emocionalni izraz i u potpunosti uspevši da ostvari vanredne primere sinteze poezije i muzike u pozno-romantičarskom stilskom ambijentu, što na poseban način svedoči o centralnoj, dominantnoj stvaralačkoj ličnosti 19. veka i njegovoj mogućnosti genijalnog prilagođavanja – u ovom slučaju žanru solo-pesme.

Ključne reči: harmonija, akord, tonalitet, tekst, izraz

HARMONIC CONTENT AND RELATION TO THE TEXT IN FIVE SONGS FOR FEMALE VOICE AND A PIANO FROM RICHARD WAGNER

Even it was out of the main line of Wagner's creativity, the romantic musical genre of the solo songs did not bypass this opera giant and reformer in the period when the composer has already had great creative opus, clearly defined aesthetic positions and the artistic credo. The work focuses on the organization of the harmonic language and expanded late-romantic tonality, the relation between harmony and the text through the interpretation of the harmony in the context of the prose content, with the accent on the meaning of certain words underlined by suggestive harmonic means, coming from harmonic tonal progression for expressing the emotional content of the philosophical lyric under Schopenhauer's influence, up to the interpretation of the value of the work and the composer's style.

The poetic verses of Matilde Vezendonk find the very embodiment in Wagner's music, who was able to revive the verses with his lyrical dramatic talent and brave harmony as expressive means of a higher rank, giving them strong emotional expression and completely succeeding to make an exceptional example of the synthesis of poetry and music in late romantic style ambience, which in a special way testify about central, dominant creative personality of the 19th century and his ability of ingenious adaptation - in this case to the genre of the solo-song.

Key words: harmony, chord, tonality, text, expression

II

**PSIHOLOŠKA ISTRAŽIVANJA UMETNOSTI
PSYCHOLOGICAL RESEARCH OF ART**

Snežana Vidanović

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet u Nišu i Fakultet umetnosti u Nišu

EKSCITABILNOST I INTENZIVNOST NADARENE I KREATIVNE DECE

UDK 159.922.7-056.45+73/79

Pojam i definicije nadarenosti menjale su se tokom istorije u cilju boljeg razumevanja samog fenomena, prirode i uslova njenog nastanka. Nesporno je da nadarenost i kreativnost nisu posebni entiteti, već spektrom bar nekoliko dimenzija.

U radu se autor opredelio da ovoj oblasti pristupi iz ugla koji je nešto manje prisutan u dosadašnjem teorijskom razmatranju. Naime, predstaviće concept Kasimierza Dabrowskog o ekscitabilnosti, intenzivnosti i senzitivnosti, kako kreativne i nadarene dece, tako i odraslih koji se bave različitim vidovima umetnosti. Pre svega se misli na neku vrstu "neumerenosti" koja je prisutna u raznolikim domenima njihovog funkcionisanja. Preterana ekscitabilnost tako može značiti da kod ove dece i odraslih postoji pojačana svesnost, posebna osetljivost za različita dešavanja oko njih, koja za većinu ljudi ostaju neprimećena i nebitna. Dabrowski govori o pet različitih vidova preterane ekscitabilnosti: psihomotorna, senzualna, intelektualna, imaginarna i emocionalna.

Autor se, takođe, osvrće na veoma važno pitanje/problem razvoja i procene „normalnog“ funkcionisanja nadarene i kreativne dece. Pokazalo se da se, ne tako retko, u kliničkoj praksi deca i adolescent sa ovakvim obeležjima svrstavaju u neku od dijagnostičkih kategorija psihičkih poremećaja. Naglašava se u radu da i ovaj aspekt razmatranja ukazuje da se razumevanje nadarenih osoba bilo kog uzrasnog doba najčešće opire preciznoj klasifikaciji.

Ključne reči: nadarena deca, ekscitabilnost, kreativnost

EXCITABILITY AND INTENSITY IN GIFTED AND CREATIVE CHILDREN

The concept of the definition of 'giftedness' has been changing over years aiming at yet better understanding of the phenomenon, its nature and origin. Today it seems obvious that giftedness and creativity are not distinct phenomena, but a composite spectrum in several dimensions. The author will use the conception of Kasimierz Dabrowski that deals with excitability, intensiveness and sensitiveness, both in creative and gifted children and in adults who are involved in different art forms. Above all the author has in mind a sort of 'excessiveness' that is present in various domains of their functioning.

Increased excitability may also indicate an increased degree of awareness in such subjects and a special form of sensitiveness to different goings on around them that the majority of people simply do not detect. Dabrowski's claim that seems plausible to the author states that there are five different aspects of excessive excitability: psychomotor, sensual, intellectual, imaginary and emotional.

Another important point that the author brings up is the development and assessment of 'normal' functioning of gifted and creative children. It has been shown many a time in clinical practice that children and adolescents that have exhibited such personality traits have been diagnosed as suffering from a psychological disorder. The author emphasizes this fact claiming that giftedness and creativity evade precise classification.

Key words: gifted children, excitability, creativity

Milena Pašić

Darko Ratković

Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet u Banjoj Luci

PSIHOLOŠKE DETERMINANTE MOTIVACIJE U NASTAVI MUZIČKE KULTURE

UDK 159.947.5:[37.016:78]

Muzička kultura je jedan je od predmeta za koje mnogi učenici nisu naročito motivisani, jer ga smatraju kao neki manje važan predmet, misle da treba imati poseban talenat za muziku, i da ovaj predmet postoji samo radi dobijanja ocjene. Postavlja se pitanje da li ipak nastavnici mogu da povećaju motivaciju za muzičku

kulturu. Odgovor na ovo pitanje može dati utvrđivanje determinanti koje leže u osnovi motivacije za ovaj predmet. Nesumnjivo je da nastavnici imaju veliku ulogu na početku muzičkog obrazovanja razumijevanjem kako motivacija djeluje na ranom nivou školovanja. Pored nastavnika, pozitivno na razvoj motivacije mogu djelovati i drugi faktori muzičke okoline, kao što su roditelji, vršnjaci, te neke osobine samog učenika npr. samopoštovanje, pozitivna razredna klima, stavovi učenika prema nastavi muzičke kulture, te ciljevi postignuća.

Istraživanje je izvršeno na uzorku 200 učenika gradskih i 200 učenika seoskih osnovnih škola na području Banje Luke i Kozarske Dubice. Uzorak čine učenici od šestog do osmog razreda. Osnovni problem ovog istraživanja je bio da se utvrde veze između nekih psiholoških determinanti, tj. samopoštovanja, stavova učenika prema nastavi muzičke kulture, klime u razredu i ciljeva postignuća sa motivacijom za nastavu muzičke kulture. Razlike između učenika pokazuju kako se motivacija mijenja s uzrastom, te da je potrebno raditi na stavovima učenika prema nastavi muzičke kulture radi daljeg unapređenja motivacije za ovaj predmet. Takođe, ovi rezultati mogu biti korisni u izradi budućih nastavnih programa i unapređenje motivacije za nastavu muzičke kulture.

Ključne riječi: muzička kultura, motivacija, psihološke determinante

PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF MOTIVATION IN MUSIC TEACHING

Music Education is one of the subjects for which many students are not particularly motivated, because they perceive it as a less important subject, they think that one ought to have a special talent for music, and that this subject exists merely for getting marks. The question arises however, whether teachers can increase motivation for music education. Defining determinants that underlie motivation basis for this subject can provide answer to this question. There is no doubt that teachers play an important role at the beginning of music education through understanding as to how motivation works in the early stage of education. In addition to teachers, other elements of music environment can positively affect motivation development, such as parents, peers and some features of students themselves, for example, self-respect, positive classroom climate, students' attitudes towards music teaching and goals for achievement.

The study was performed involving a sample of 200 students of urban primary schools and 200 students of rural primary schools in Banja Luka and Kozarska Dubica. The sample consists of students from sixth to eighth grade. The main problem of this study was to determine relationships between some psychological determinants, i.e. self-respect, students' attitudes towards music teaching, classroom climate within

the class and goals for achievement, and motivation for music teaching. Differences between students show how motivation changes with age, and that it is necessary to work on students' attitudes towards music teaching in order to further improve motivation for this subject. Also, these results can be useful for development of the future curricula and improvement of motivation for music teaching.

Key words: music teaching, motivation, psychological determinants

Vesna Anđelković

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet u Nišu

STRAH OD JAVNOG IZVOĐENJA KAO STVARALAČKI PROBLEM

UDK 159.9.019.4:78.071.2

Strah od izvođenja je jedan od osnovnih problema svakog javnog nastupa, a posebno je izražen kod scenskih izvođača. U literaturi koja se odnosi na ovu oblast, među autorima postoji opšta saglasnost da je muzičko izvođenje, osim što zavisi od rešavanja konkretnih muzički relevantnih problema, neodvojivo i od načina na koji izvođač opaža i doživljava situaciju izvođenja. To posledično može značajno uticati na samo izvođenje. Bez obzira na mnoštvo manifestacija ovog straha, određenih vrstom javnog nastupa, on se najčešće doživljava kao prateća posledica, kao nešto što ugrožava nastup. Međutim, u stručnim radovima podvlači se da ovaj strah nije samo neprijatna posledica izvođačkog procesa, koje se treba osloboditi, već njegov integralni deo. Rečima Kaplana (1969), strah od izvođenja je stvaralački problem koji treba i mora rešavati svaki izvođač. U skladu sa tim sagledava se od čega zavisi i kako razvijati sposobnost izvođača da podnese veliki stepen neizvesnosti profesije koju Kits (prema Aaron, 2000) naziva „kapacitetom podnošenja negativnog“.

Ključne reči: strah od javnog izvođenja, stvaralački problem

STAGE FEAR AS A CREATIVITY PROBLEM

Stage fear is one of the main problems of any public performance, but it is particularly noticeable in the case of stage performers. The authors writing on this topic overwhelmingly agree that the music performance, besides a necessity to deal with the specific music-relevant issues, is also intrinsically intertwined with the performer's mode of observing and processing the setting of that performance. This

can have a strong consequential influence on the performance itself. Manifestations of this fear are diverse and determined by the type of public performance, but this fear is most often seen as a nus-product, as something that disturbs the performance. On the other hand, in the literature dealing with this topic it is emphasized that this fear is not only an unpleasant consequence of the performance, which a performer should get rid of, but also an integral part of the performance. As Kaplan (1969) said, stage fear is a creative problem that each performer has to address. In accordance with this, one has to detect the factors which influence the capability of a performer to withstand the high level of uncertainty of his/her profession. Kits (according to Aaron, 2000) calls this capability „a capacity of tolerating negativity“.

Key words: stage fear, creativity problem

Mihailo Antović

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet u Nišu

TEORIJA KONCEPTUALNE INTEGRACIJE I NASTANAK MUZIČKOG ZNAČENJA: PRIMER POZNATE FILMSKE TEME

UDK 782.9:791+159.9

Cilj rada je da razmotri odnos muzike i značenja sa tačke gledišta teorije konceptualne integracije. Teza je da se u programskoj muzici muzički sadržaj i prateći vanmuzički kontekst „sažimaju“ (blend) i time stvaraju semiotički efekat. Analiza se bavi temom „Imperijalni marš“ iz popularnih filmova Ratovi zvezda, sa ciljem da pokaže kako promena muzičkog ulaza (npr. kada temu svira harmonika, a ne simfonijski orkestar) ili vanmuzičkog konteksta (npr. kada temu prati snimak pravih vazdušnih napada, a ne fiktivne galaktičke imperije) značajno menja izvornu poruku, čime se stvara satirični ili ideološki efekat. Zaključak je da teorija konceptualne integracije može da pomogne u traganju za semantikom muzike, naročito u vezi sa fenomenom emergencije.

Ključne reči: filmska muzika, značenje, emergencija, konceptualno sažimanje

CONCEPTUAL BLENDING THEORY AND THE EMERGENCE OF MUSICAL MEANING: AN EXAMPLE OF A FAMOUS FILM THEME

The paper aims to discuss the relationship between music and meaning from the viewpoint of the Conceptual Blending Theory. It argues that in programmatic music the musical content and its accompanying extramusical context typically blend to produce semiotic effects. The analysis centers around the Imperial March theme from the popular Star Wars series, aiming to show how the change in the musical input (e.g. playing the theme on the accordion, rather than by the symphony orchestra) or in the extramusical context (e.g. playing the theme to the footage of actual air-raids rather than fictional galactic empire) considerably alters the original message, causing either satirical or ideological effects. The conclusion is that Conceptual Blending Theory may assist in the search for a musical semantics, in particular in studying the concept of emergence in music.

Key words: film music, meaning, emergence, conceptual blending

Jelena Cvetković

Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti u Nišu

ULOGA MUZIČKOG SLUHA U PODSTICANJU VIZUELNO-KOLORISTIČKIH ASOCIJACIJA

UDK [371.3:78]+[159.932:78]

Nasuprot mišljenju da je senzorna realnost univerzalna kategorija, i da ima karakteristike opšteg doživljaja, pojava sinestezije ukazuje na postojanje neurološkog stanja u kome je više telesnih čula povezano, što onemogućava njihovo pojedinačno ispoljavanje. U ovom radu biće razmatran složen odnos sinestetičkog mišljenja i muzike, i ukazano na rezultate tih međusobnih odnosa koji dalje podležu muzičkoj stilizaciji, kako bi u prostoru umetnosti zaživeo kao činjenica, a tako i sam postao predmetom koji iznova posreduje perceptivne reakcije, otvara nove mentalne prostore i postaje pretpostavka procesu čovekovog spoznajnog razvoja. Cilj rada jeste doprinos savremenoj muzičkoj nastavi rasvetljavanjem jezika muzike i otkrivanjem mogućih obrazaca i ideja sinestetičkog mišljenja zasnovanih na različitim aktivnostima sinestezije.

Ključne reči: sinestezija, muzika, mišljenje, savremena nastava

THE ROLE OF PITCH IN STIMULATING VISUAL AND COLORFUL ASSOCIATION

Contrary to the opinion that the sensory reality is a universal category, and that it has the characteristics of a general perception, synesthesia phenomenon indicates the existence of a neurological condition in which the body senses are more connected, which prevents their individual expression. This paper will discuss the complex relationship among synesthetic thinking and music, and point to the results of those relationships that are further subject to the styling of the music, to revive as a fact in the art space, and become the object that once again mediates perceptual reaction, opens new mental spaces and became a prerequisite to the process of human cognitive development. The aim of this paper is to contribute to contemporary music teaching by clarification of the language of music and detect possible patterns and synesthetic ideas based on different activities of synesthesia.

Keyw ords: synesthesia, music, thinking, contemporary teaching

Nevena Vujošević

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu

PROJEKCIJA PAŽNJE TOKOM PROCESA SLUŠANJA MUZIKE KOD MUZIČARA I NEMUZIČARA

UDK 78.04:159.952

Naučna studija Debre L. Kempbel

Razmatrajući studije mnogih istraživača koji u svojim projektima koriste različite metodologije u istraživanju stepena slušaočeve pažnje i njegove osetljivosti na muziku uopšte - neretko zasnovane na verbalnoj deskripciji samih učesnika istraživanja - Debra Kempbel (Debra Campbell), profesor na univerzitetu u Pensilvaniji, zastupa stav da je za „preciznije merenje slušaočeve pažnje prilikom procesa slušanja muzike potreban medijum koji je bliži samoj muzici nego što su to reči. Koristeći poseban metod-tehniku „slikanje prstom (finger paint) koji, zapravo, u formu izražavanja i reagovanja na muziku uključuje i sam gest - pokret, ispitanici će bolje moći da izraze ono što u tom trenutku budu čuli. Tehnikom „slikanja prstom (koja, pored pomeranja samih prstiju, uključuje i pokrete šake, odnosno, cele ruke) oni će vrlo jednostavno moći da osete i istaknu tip melodijske linije konkretne kompozicije, njen ritam, artikulaciju, agogiku, dinamiku, harmonsku progresiju i

kadence, a onda i muzičku formu dela. Njihovi pokreti biće sačuvani video zapisom. Po završenom zadatku, ispitanici će, na osnovu snimka svojih pokreta ruku, pokušati da objasne stepen mentalnog angažovanja za vreme trajanja konkretne kompozicije, kao i sve ono što su, u tom trenutku, opazili. Ovakav istraživački metod veoma je kompleksan, jer istovremeno povezuje ispitanikovo vizuelno, auditivno i telesno-kinestetičko angažovanje u momentu dok sluša muziku.

Rezultati studije pokazuju da su razlike u nivou muzičke percepcije kod muzičara i nemuzičara svakako prisutne, ali ukazuju i na činjenicu da je stepen njihove pažnje, generalno, jednostavnije i bolje sagledavan posredstvom njihovog telesnog reagovanja na muziku (pokretom), nego posredstvom verbalne deskripcije ispitanika.

Ključne reči: Debra Kempbel, slušanje muzike, pažnja, pokret, finger paint

THE PROJECTION OF ATTENTION DURING THE PROCESS OF LISTENING TO MUSIC WITH MUSICIANS AND NON-MUSICIANS

Debra L. Campbell's Scientific Study

Dealing with the studies of many researchers who use different methodologies in their projects while researching the level of listener's attention and his sensitivity to music in general – rather often based on the verbal description of the examinees – Debra Campbell, the professor at the University of Pennsylvania, supports the attitude that for a more precise surveying of a listener's attention during the process of analytical listening to the music, some medium is needed which is closer to the music itself than the words. Using a special method-technique finger paint, which, in fact, in the form of expression and reaction to music includes the gesture itself – a movement, the examined people will be able to express better what they have heard at that moment. By the finger paint technique (which, besides moving the fingers, includes the hand movements, more exactly, the whole arm), they will be able to sense very simply and emphasize the type of a melodic line of a composition, its rhythm, articulation, agogics, dynamics, harmonic progression and cadences and then the musical form of a work. Their movements will be video recorded. After the finished task, the examined ones will, on the basis of recording their arm movements, try to explain the level of mental commitment while the composition is going on as well as, all that, at that moment, they have noticed. Such a research method is very complex because it connects, at the same time, the audio, visual and body-kinesthetic commitment of the examinees at the moment of listening to the music.

The results of the study show that the differences in the level of music perception with musicians and non-musicians, are certainly present, but they also point to the

fact that the level of their attention is, generally, more simply and better perceived by means of their body reaction to the music (that is, by movement), than by means of the verbal description of examinees.

Key words: Debra Campbell, listening to music, attention, movement, finger paint

Tatjana Milivojević

Dragana Jovanović

Megatrend univerzitet u Beogradu, Fakultet za kulturu i medije u Beogradu

MAGIJSKA SVEMOĆ I INSTANT PRODUKCIJA: UTICAJ SAVEZA NJU EJDŽ (NEW AGE) DUHOVNOSTI I INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA NA KONCEPT STVARALAŠTVA

UDK 159.92:78 : 004.032.6

Članak problematizuje novu konceptualizaciju stvaralaštva, nastalu spojem Nju Ejdz (New Age) spiritualnosti i informacionih tehnologija, prevashodno sa stanovišta psihologije stvaralaštva. Ukazuje se na razliku između pojma stvaralaštva i njegovih bitnih odrednica, i srodnih ali neistovetnih pojmova, kao što je pojam produkcije.

U Srbiju je prodro talas popularnih knjiga, sajtova i radionica Nju Ejdz pokreta, koji promoviše ideje beskonačnog potencijala u svakom čoveku, stvaranja vlastite realnosti metodama pozitivnog mišljenja, vizualizacije, čenelinga itd. Nju Ejdz praktičari odbacuju definiciju čoveka kao ontološki ograničenog, zavisnog i ranjivog stvorenja. Propovedaju iskustvo božanstva kao „životne sile“, „okeana jedinstva“, „beskonačnog duha“, „jedinstvene suštine“, „univerzalnog principa“, „primordijalnog toka“, koji se nalazi u svakom od nas i koji treba samo da naučimo da koristimo. Iako je Nju Ejdz pokret prožet pozivanjima na duhovnost, ezoteričnost i magijsku mistiku, društveni teoretičari su uočili njegovu povezanost sa neoliberalnim kapitalizmom, tehnicizmom i pozitivizmom. Njegovi predstavnici nastoje da daju naučni legitimitet duhovnosti pozivajući se na kvantnu fiziku, neuronauke i kibernetiku, tj. da integrišu duhovnost u naučno-tehnološku paradigmu. Ukidanjem ograničenja telesnoti, vremena i prostora, nove informacione tehnologije pružaju infrastrukturu Nju Ejdz idejama. Osećanje magijske svemoći, koja se realizuje u fenomenu digitalne

sveprisutnosti i trenutačnosti, potiskuje antropološke i psihološke odrednice koje su hiljadama godina vezivane za stvaralaštvo. Problematizacija tehnicizma kao baze modernog stvaralaštva sadrži pitanja kao što su: da li je zona javne umetnosti u suštini tek umetnički medij u periodu svoje infantilnosti i da li je onda krajnji cilj umetnosti umetničko delo ili proces stvaranja? Da li neograničena digitalna reproduktivnost vodi nove stvaraoce ka reciklaži i rekombinovanju elemenata vraćajući nas Platonovoj teoriji o kopiranju kopija?

Ključne reči: Nju Ejdz (New Age) duhovnost, informacione tehnologije, magijska svemoć, stvaralaštvo, produkcija

MAGIC OMNIPOTENCE AND INSTANT PRODUCTION - THE INFLUENCE OF THE NEW AGE SPIRITUALITY AND INFORMATION TECHNOLOGIES ALLIANCE ON THE CONCEPT OF CREATIVITY

The article questions the new conceptualization of creativity, established by the alliance of the New Age spirituality and information technologies, primarily from the standpoint of the psychology of creativity. It points out the difference between the notion of creativity and its major determinants, and related but not identical concepts such as that of production.

Serbia has been invaded by the popular books, websites and workshops of the New Age movement, which promotes the ideas of infinite potentials lying in every human being, creation of one's own reality by methods of positive thinking, visualization, channeling, and so on. The New Age practitioners reject the definition of man as an ontologically limited, dependent and vulnerable creature. They preach the experience of divinity as the "Life Force", "Ocean Unity", "Infinite Spirit," "Universal Principle," "Primordial Flow", "Unique Essence" lying within each of us which we just need to learn how to use. Although the New Age movement is infused with spirituality, esoteric, and magic mysticism, social theorists have noted its relationship with neoliberal capitalism, technicism and positivism. Its representatives are trying to provide a scientific legitimacy to spirituality referring to quantum physics, neurosciences and cybernetics, i.e. to integrate spirituality into the scientific and technological paradigm. New information technologies provide the infrastructure to New Age ideas, eliminating corporeity, time and space limitations. The feeling of magical omnipotence, which finds its realization in digital ubiquity and immediacy suppresses the anthropological and psychological determinants that has been associated with art for thousands of years. The problematization of technicism as the basis of modern creativity implies questions such as: whether the area of public art is nothing but an artistic medium in its infantile

period, and is then the ultimate goal of art the piece of art or the process of creation? Does unlimited reproducibility lead new artists to recycle and recombine elements, taking us back to Plato's theory of copies of copies?

Key words: New Age spirituality, information technology, magic omnipotence, creativity, production

Emilija Popović

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Pirotu

FAKTORI RAZVOJA DEČJE MUZIKALNOSTI

UDK 159.922.7: 781

Razvoj muzikalnosti je osnovni preduslov za bavljenje i razumevanje muzike. Muzikalnost kao jednu veoma složenu sposobnost, nije tako jednostavno otkriti i proučiti, u svim njenim aspektima i problemima, te je proučavanje i rešavanje ovog sistematičnog i pravovremenog razvoja kako muzičke, tako i psihološke prirode. Naučna saznanja govore da su individualne predispozicije vrlo značajne ali je neophodan i pozitivan uticaj ostalih faktora, za razvoj dečje muzikalnosti. Mnogo je faktora koji utiču na razvoj muzikalnosti, među najznačajnijima su nasleđe i sredina u kojoj dete živi.

Ključne reči: razvoj dečje muzikalnosti, faktori razvoja, nasleđe, porodica, socijalna sredina, predškolske ustanove

FACTORS OF CHILDREN'S MUSICALITY DEVELOPMENT

Musicality development is a fundamental prerequisite for engagement in and understanding of music. Bearing in mind its various aspects and issues, musicality is a very complex faculty which cannot easily be detected or studied. Thus, scrutinising musicality and dealing with its systematic and timely development constitute an issue belonging equally to the fields of music and psychology. Scientific facts testify in favor of individual inclinations towards musicality development as a very significant agent. However, the influence of other factors is also welcome and necessary. There are a lot of factors which influence the development of musicality but some of the most significant ones are genetic factors and the environment.

Key words: children's musicality development, developmental factors, genetics, family, social environment, pre-school institutions

Nataša Delač

Biljana Mitrović

*Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu
studenti doktorskih naučnih studija Teorije dramskih umetnosti, medija i kulture*

KREATIVNOST I AKADEMSKO-OBRAZOVNO USMERENJE

UDK 159.954:7.071 159.98

Predmet rada je ispitivanje kreativnosti kod studenata različitih obrazovnih usmerenja. Cilj rada je pružanje odgovora na problemska pitanja – Da li postoji razlika u vrsti kreativnosti i ako postoji, koja je razlika u kreativnosti kod pomenutih grupa? – čime bismo utvrdili da li i na koji način postoji razlika u kreativnom delovanju studenata tehničke, umetničke i društveno-humanističke grupe. Zadatak istraživanja je merenje, procenjivanje i analiziranje stepena i vrste kreativnosti posredstvom tehnike konsenzualne procene (CAT). Rad nastoji da pruži odgovor na pitanje kakva je priroda veze između kreativnosti i profesionalnog usmerenja ispitanika.

U istraživanju su ispitane tri grupe studenata – uzorak određenih akademskih oblasti (studenti književnosti, studenti glume i rudarstva). Studenti koji su učestvovali u istraživanju bili su zamoljeni da naprave kolaže imajući na raspolaganju identičan materijal i da (ako žele) dodele naslov kolažu. Zatim je radove (ukupno 30) individualno, po više kriterijuma, procenjivala grupa doktoranada društveno-humanističkih nauka. Tako dobijeni rezultati potom su obrađeni i analizirani.

U istraživanju su korišćene metode: CAT, analiza sadržaja, komparativna metoda i analiza diskursa.

Ključne reči: kreativnost, CAT, kolaži, procena kreativnosti, psihologija kreativnosti, dimenzije kreativnosti

CREAVTIVITY AND ACADEMIC-EDUCATION FIELD

This paper presents research on the creativity of students of different academic fields. The aim is to provide answers to the problem questions - Is there a difference in the kind and nature of creativity between the students of different academic fields and if so, what is the difference in creativity between these groups? – by this way we

will determine whether creativity is distinguished between the students of technology, arts and social sciences and humanities. The task of research is to measure, assess and analyze the level and types of creativity using the consensual assessment technique (CAT). The paper attempts to provide an answer to the question of what the nature of the relationship between creativity and professional orientation of the respondents is.

The study was conducted on three groups of students - the samples of specific academic areas (students of literature, acting and mining). The students who participated in the study were asked to make collages having been given identical material and (if they wish) to award the title to the collage. Then the group of PhD social sciences and humanities students evaluated the works-collages (a total of 30) on an individual basis, according to several criteria. The obtained results were then processed and analyzed.

Methods used in the study: CAT, content analysis, comparative method and discourse analysis.

Key words: creativity, CAT, collages, creativity assessment, psychology of creativity, the dimensions of creativity

III

SAVREMENA NASTAVA CONTEMPORARY TEACHING

Vera Milanković

Milena Petrović

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu

Anita Savić,

Nevena Trivić

Milena Miladinović

*Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu, studenti
OAS*

NOV KONCEPT SOLFEĐA: UČIONICA KAO IGRAONICA

UDK 371.3:784.9

Centralna tema istraživanja jeste igra u muzičkoj pedagogiji kojom se bavio veliki broj naučnika u zemlji (Milanković, Petrović 2008, 2011, T. Petrović 2012, Cvetković 2012) i inostranstvu (Grujuć-Vlajnić 2011, Campbell 2004, McPherson 2006, Welch 2012).

Osnovni cilj je da se holističkim pristupom učenici osveščeno uvedu u razumevanje i interpretaciju muzike. Na taj način učenici postaju deo muzike, a samim tim i deo kolektiva kroz zajedničko muziciranje.

Metod, uzorak: 25 dece uzrasta od 6 do 13 godina (prvi, drugi i peti razred osnovne muzičke škole). Sa svakim od navedenih razreda održana su po tri časa u okviru predmeta Praktična metodika nastave solfeđa na četvrtoj godini odseka za Muzičku pedagogiju na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu. Svi navedeni časovi podrazumevaju timski rad, a osmišljeni su kao igraonica koja omogućava spontano primanje, razumevanje i interpretaciju muzike.

Rezultati i zaključak:

1. Bez obzira na stepen darovitosti, sva deca su bila motivisana i angažovana
2. Kod sve dece probuđena je radoznalost
3. Povećana je komunikativnost između nastavnika i deteta, kao i između dece među sobom
4. Ostvarena je potpuna koordinacija tela, kao i integracija pevanja, pokreta, mimike i glume

Implikacije: Smatramo da rezultati svedoče o tome da je ovaj način rada izazov za nastavnike solfedža, jer ih sprečava da posle višegodišnjeg rada potpadnu pod monotoniju ustaljene prakse.

Ključne reči: muzička pedagogija, solfedžo, igra, interpretacija muzike

NEW CONCEPT OF SOLFEGGIO: TURNING CLASSROOM INTO PLAYROOM

The main topic of the research is playing in music education, which was dealt by many researches in the country (Milankovic, Petrovic 2008, 2011, T. Petrovic 2012, Cvetkovic 2012), and worldwide (Grujic-Vlajnic 2011, Campbell 2004, McPherson 2006, Welch 2012).

The basic aim is holistic approach in introducing of understanding and interpretation of music in a conscious way. Pupils are integrated into music as its inseparable part, and therefore function as a team through mutual musicianship.

Method Sample: 25 pupils aged from 6 to 13 (first, second and fifth grade of elementary music school). Each class had three lessons as part of the final year teaching course in solfeggio within Music education studies at Faculty of Music in Belgrade. Teamwork is self understood. Classes were organised as playground enabling perception, understanding and interpretation of music spontaneously.

Results and conclusion:

1. Regardless of the degree of talent, all pupils were motivated and alert
2. Curiosity was aroused
3. Teacher-pupils communication was increased, as well as pupil-pupil communication
4. Body coordination was completely achieved, as well as singing, movement and mime integrated through acting

Implications: The results testify that this way of teaching is a challenge for a solfeggio teacher and prevents monotony, which usually comes as a result of many years of teaching.

Key words: music education, solfeggio, play, music interpretation

**KORELACIJA NASTAVE ISTORIJE MUZIKE I MUZIČKIH
OBLIKA U SREDNJOJ MUZIČKOJ ŠKOLI**

UDK [371.3+78.03]:373.5

Pitanje odnosa istorije muzike i muzičkih oblika, njihovih koncepata i međusobnih relacija, pripada načelnim pitanjima postavke kurikuluma srednjeg muzičkog obrazovanja i odnosa disciplina koje se tradicionalno doživljavaju kao reprezentanti dijahronijskog i sinhronijskog metoda istraživanja muzike. U ovom radu, polazeći od analize postavke ovih predmeta u aktuelnim planovima i programima u srpskom muzičkom školstvu, kao i predloženog vida realizacije programa u (odobrenim) udžbenicima, ukazuje se na moguće problematizacije tradicionalnih shvatanja, druga i drugačija iskustva u njihovom koncipiranju i potencijal uspostavljanja korelacija među predmetima. Posebno će biti sagledana problematika odnosa operativnih zadataka oličenih u programu predmeta i uputstava za njihovu realizaciju, a u svetlu razumevanja ciljeva njihovog izučavanja. Rešenja će biti upoređena sa drugim iskustvima kako bi se ukazalo na mogućnosti drugačijih pristupa. Cilj ovog rada jeste problematizacija bitnih metodskih pitanja oba predmeta koja može da doprinese pokretanju stručne rasprave o ovom krugu tema.

Ključne reči: muzička pedagogija, metodika istorije muzike, metodika teorijske nastave, srednja muzička škola, korelacija predmeta

**CORRELATION BETWEEN TEACHING HISTORY OF MUSIC
AND MUSICAL FORMS IN SECONDARY MUSIC SCHOOL**

The question of the relationship of History of music and Musical forms, their concepts and mutual relationship, belongs to general issues related to setting the curriculum of secondary music education and the relationship between the disciplines that are traditionally seen as representatives of the diachronic and synchronic research methods of music. This paper, based on the analysis of the setting of these subjects in the current curriculum in the Serbian music education, as well as on a proposed aspect of the implementation of the program (of approved) textbooks, points to the possible problematization of traditional beliefs, and other different experiences in their design and the potential establishment of correlation between the subjects. In particular will

be discussed the issue of the relationship of operational tasks embodied in a subject program and guidelines for their implementation, in the light of understanding of the goals of this research. The solutions will be compared to other experiences in order to show the possibilities of different approaches. The aim of this paper is questioning the important methodological issues in both subjects that can contribute to the initiation of professional debate on this issue field.

Key words: music pedagogy, music history methodology, methodology of theory teaching, secondary music school, the correlation of subjects

Danijela Stojanović

Danijela Zdravić Mihailović

Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti u Nišu

PROBLEMI SAVREMENE NASTAVE U SREDNJOJ MUZIČKOJ ŠKOLI

UDK 371.3+[373.5:78]

U radu se razmatra savremena nastavna praksa u srednjoj muzičkoj školi koja je koncentrisana na dva problema. Prvi se odnosi na pitanja vezana za metode učenja teorijskih predmeta i njihovu međusobnu korelaciju kao i istovremeno povezivanje sa muzičkim izvođaštvom, a drugi – na nedovoljnu zastupljenost savremene umetničke i popularne muzike u nastavnoj praksi srednjeg muzičkog obrazovanja. Rezultati istraživanja, koje je sprovedeno u srednjoj muzičkoj školi u Nišu tokom školske 2011/2012. godine, pokazuju da u realizaciji nastave nedostaje intenzivnije povezivanje teorijskih disciplina, kako međusobno, tako i njihovo povezivanje sa onim nastavnim predmetima koji se zasnivaju na praktičnom muziciranju. Kada je reč o zastupljenosti savremene muzike, može se reći da je ona na marginama aktuelnog muzičkog vaspitno-obrazovnog procesa, čime je u značajnoj meri zapostavljen jedan od vitalnih segmenata savremenog procesa nastave u srednjoj muzičkoj školi – estetsko vaspitanje.

Ključne reči: savremena nastava, srednja muzička škola, teorijski predmeti, izvođaštvo, korelacija, estetsko vaspitanje

PROBLEMS OF CONTEMPORARY TEACHING IN SECONDARY MUSIC SCHOOL

This paper discusses the modern teaching practice in Secondary Music School that is focused on two issues. The first relates to issues of methods for teaching theoretical subjects, their mutual correlation and, at the same time, connection with music performance, and the other relates to insufficient representation of contemporary artistic and popular music in the teaching practice of the Secondary Music School. The results of the study conducted in the Secondary Music School in Nis during the school year 2011/2012, show that teaching lacks more intense connection between theoretical disciplines, both among themselves and in connection with the subjects involved in actual music playing. When the representation of contemporary music is concerned, one can say that it is in the margins of current music education process, by which one of the most vital segments of the contemporary process of teaching in Secondary Music School is greatly neglected, and that is aesthetic education.

Key words: contemporary teaching, secondary music school, theoretical subjects, performance, correlation, aesthetic education

Kristina Parezanović

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu

UTICAJ PEDAGOŠKIH STAVOVA JANA AMOSA KOMENSKOG I ŽAN ŽAK RUSOA NA PODSTICANJE AKTIVNOSTI, STVARALAŠTVA, IGRE I RAZVOJ DIDAKTIČKIH MATERIJALA U MUZIČKOJ PEDAGOGIJI

UDK [78:37.013]+[37.02:784.9]

Sintetišući stavove humanističkih ideja i saznanja, Jan Amos Komenski svoje misli najpre je nastojao da objasni prirodnim poretком stvari. Prema Komenskom, čulne, odnosno, senzualističke metode vaspitanja imaju primat nad dotadašnjom verbalističkom nastavnom metodom, jer, prema njegovim rečima, saznanje uvek počinje od čula. Argumentujući svoje revolucionarne stavove usmerene ka organizaciji nastave, školskom sistemu, ulozi nastavnika, položaju deteta u društvu, značaju obrazovanja za sve, svoje ideje "prirodnog modela" i misli o didaktičko-metodičkoj organizaciji nastave u cilju organizacije iskustvenog učenja detaljno je izložio u svom najznačajnijem delu Velika didaktika (Didactica magna).

Prema mišljenju Žan Žaka Rusoa, čoveka treba vaspitavati u odnosu na njegovu ličnu prirodu i ne izlagati ga štetnim uticajima kulture, društva i institucionalizacije. U teoriji o slobodnom vaspitanju Ruso ocenjuje da je vaspitanje nužno, da ono počinje od rođenja, kao i da niko ne bi trebalo da se meša u razvoj deteta i da ga ubrzava, jer se, kao što nalazimo i kod Komenskog, intelektualni i fizički razvoj moraju usklađivati sa vaspitanjem, odnosno, vaspitanje mora pratiti prirodni tempo razvoja svakog deteta.

Da li se i u kolikoj meri ovi iskustveni stavovi slažu sa nastavnom praksom u muzičkoj pedagogiji na našim prostorima, a posebno sa nastavnim metodama u oblasti solfeđa, ostaje da razmotrimo.

Ključne reči: Jan Amos Komenski, Žan Žak Ruso, aktivnost, igra, didaktički materijali, nastava solfeđa, čulno vaspitanje, učitelj

THE INFLUENCE OF PEDAGOGIC CONCEPTS OF JAN AMOS KOMENSKÝ AND JEAN JACQUES ROUSSEAU ON STIMULATION OF ACTIVITIES, CREATION AND GAMES AND THE DEVELOPMENT OF DIDACTIC MATERIALS IN MUSIC PEDAGOGY

Synthesizing the attitudes of humanistic ideas and knowledge, Jan Amos Komenský first tried to explain his contemplation with natural order of matter. According to Komenský, sensory, i.e. sensual methods in education were predominant in comparison with the previous verbal teaching methodology, because in his words, the cognition begins by the use of senses. He explained in detail his ideas of the 'natural model' and didactic and methodological organization of teaching as an experimental process in his most significant work *Didactica magna*, where he commented his revolutionary statements on organization of teaching, educational system, the role of a teacher, the position of a child in a society and the overall importance of education.

According to the concept of Jean Jacques Rousseau, a person should be educated in relation to his own nature without exposure to harmful effects of culture, society and institutionalization. In his theory of free education, Rousseau stated that education was necessary, that it began after the birth so that nobody should interfere with its tempo, trying to accelerate it, since, like in Komenský, intellectual and physical progress should be harmonized with education, i.e. education should follow natural tempo of progress in each child.

Whether and how these experimental attitudes are in agreement with teaching practice in music pedagogy of our region and especially with teaching methods in the teaching of aural (*solfeggio*), are still to be considered.

Key words: Jan Amos Komenský, Jean Jacques Rousseau, activity, game, didactic materials, teaching aural (solfeggio), sensual education, teacher

FUNKCIJA IZDAVAČKOG ZAVODA u slovenačkom školstvu na primeru izdanja knjiga i časopisa (Izdavačka kuća ZRSŠ) a još posebno muzičkih knjiga i časopisa Muzika u školi i vrtiću

UDK 655.41:78(497.4)

Zavod Republike Slovenije (ZRSŠ) u više nego 50 godina svog rada još uvek podstrekava razvoj školstva. Surađuje kod osuvremenjavanja nastavnih programa, toka, pripreme, naučnih sredstava i pomagala. Pedagoški savetnici ZRSŠ u tom smislu ispitivaju, inoviraju, preporučuju i podupiru razvoj promjena u praksi, teoriji i zakonodavstvu. Njihov temeljni „agens spiritus“ jest uvođenje sveživotne nastave sa ciljem trajnog razvoja, inovativne sredine i inovativnosti opšte. Tako omogućavaju autonomiju činiocima u procesu odgoja i obrazovanja. Njihov Izdavački zavod sa svojim izdanjima dopunjava osnovnu zadaću ZRSŠ: briga za stalnu i kvalitativnu promenu prakse te stručni i individualni rast nastavnika i drugih stručnih radnika u školama i vrtićima. Sva njihova već napomenuta građa pomaže poboljšanju rada u razredima sa suštinskog, didaktičkog i organizacionog vida. Među ovom građom koja je svrstana u kategoriju Udžbenici privremeno su navođene i one publikacije koje su bile pokušajni udžbenici, priručnici za učenike i radne sveske.

Najznačajni su u tom smislu udžbenici i priručnici za manjine, za koje se RS mora brinuti po ustavu: za mađarsku i talinajsku manjinu u čitavoj piramidi školstva. U tom smislu ZRSŠ ima organizovan poseban odjel Izdavački zavod koji izdaje knjige, najviše priručnice i čak 11 revija; po većem broju struka, koje su zastupljene u čitavoj vertikali slovenačkog školstva. Muzika je u tom smislu najmanje, jednakopravna svim ostalim predmetima i suštini školstva: od općeg pa sve do stručnog (školstva). Među knjigama-priručnicima o muzici možemo naći autore koji su inače relevantni za područje muzičkog odgoja u Sloveniji. A posebno je mesto određeno reviji, koja je već u 17. godištnju, to jest Muzika u školi i vrtiću, sa naučnim člancima, intervjuima, člancima o (dobroj) praksi i sa tradicionalnim notnim prilogom (dečji i omladinski horovi). Revija je indeksirana u RILM (New York/SAD).

Ključne reči: nastavni programi, udžbenici, priručnici, muzika, muzički odgoj, RILM

THE FUNCTION OF THE PUBLISHING HOUSE in the Slovenian Schools on the Example of Publishing of Books and Reviews (The Publishing House of The National Education Institute of the Republic of Slovenia) and especially Music Books and the Magazine Glasba v šoli in vrtcu / The Music in School and Kindergarten

The National Education Institute of the Republic of Slovenia (ZRSŠ) has been leading the development of schools for more than 50 years. It is cooperating on the field of modern teaching programmes, learning processes, arrangements and school equipment. The pedagogical advisers of ZRSŠ are doing research, adapting, recommending and supporting the development of the modifications in the practice, theory and its lawfulness. Its basic “agens spiritus” is leading of the all-vital learning processes with the aim of permanent development and introduction of novelties. With these activities they guarantee autonomy during the process of the education. Their Publishing house with its own editions completes the ZRSŠ basic task: permanent growth of changing practice and high quality of teachers and other professional workers in schools and kindergartens. All of their mentioned educational materials support the work in classes regarding the essential didactic and organisational aspect. Among the material that is classified as temporary, textbooks are also listed, and those publications that were experimental textbooks, manuals for pupils and workbooks. The most important are textbooks and manuals for minorities, for which the Republic of Slovenia has to take care by constitution: the Hungarian and Italian minorities in the complete pyramid of schools. ZRSŠ has a special department for such matters. It is publishing books; most of them are manuals, and even eleven magazines; by a number of professions that are represented in the whole vertical of the Slovenian education system. The music in this regard is more or less equal to all other subjects and the essence of schools: from the general to the technical schools. Among textbooks and manuals about music we can find authors who are relevant to the music education in Slovenia. The special position is allotted to the magazine which is in its 17th year – Glasba v šoli in vrtcu / The Music in the School and Kindergarten, which includes scientific papers, interviews, papers on good practice and the traditional note supplement (children and youth choirs). The magazine is indexed in RILM (New York/USA).

Key words: teaching programmes, textbooks, manuals, music, music education, RILM

PRIMERI ZA JEDNOGLASNO I VIŠEGLASNO PEVANJE U AKTUELNOJ LITERATURI ZA SOLFEĐO ZA OSNOVNU I SREDNJU MUZIČKU ŠKOLU

UDK [78.087.61/.67+784.9]:373.3/.5

Melodijske vežbe su sastavni deo nastave solfeđa od njenih početaka do danas. Najpre su bile nalik na kraće muzičke fraze, dok su vremenom prerasle u duže primere sa većim zahtevima, kao i u melodijske etide. S tim u vezi, od sedamdesetih godina prošlog veka više pažnje se poklanja njihovoj interpretaciji i muzičkom izrazu, na šta upućuju oznake za tempo, agogiku, dinamiku, artikulaciju i fražiranje u primerima za jednoglasno i višeglasno pevanje. U udžbeničkoj i dodatnoj literaturi za solfeđo pronalazimo instruktivne primere srpskih i inostranih autora, kao i fragmente iz muzičke literature (vokalne, instrumentalne, vokalno-instrumentalne i muzičko-scenske), koji se koriste za postavku, utvrđivanje i obnavljanje gradiva predviđenog nastavnim programom, kao i za raspevavanje.

Aktuelna literatura za solfeđo za osnovnu i srednju muzičku školu novijeg je datuma i obuhvata udžbenike i dodatnu literaturu, s kraja 20. i iz prve decenije 21. veka, kao i nešto starija izdanja (iz sedamdesetih godina prošlog veka), koja su, zbog kvalitetnog sadržaja, još uvek u upotrebi. Namera nam je da analizom primera za jednoglasno i višeglasno pevanje sagledamo njihov značaj, funkciju, upotrebu, organizaciju sadržaja i način na koji je (ne)ostvorena povezanost sa ostalim elementima savremene nastave solfeđa.

Ključne reči: osnovna muzička škola, srednja muzička škola, jednoglasni i višeglasni melodijski primeri, aktuelna literatura za solfeđo, analiza

EXERCISES FOR UNISON AND PART SINGING IN CURRENT LITERATURE ON SOLFEGGIO IN PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS OF MUSIC

Melody exercises have always been a part of solfeggio teaching - first as short musical phrases, evolving into longer and more demanding exercises, as well as melodic etudes. With regard to that, from the 1970s onwards, their interpretation within the musical expression has been given considerable attention, which is indicated by tempo, agogic, dynamics, articulation, and phrasing symbols in exercises for unison and part singing. In exercise books and other professional literature on solfeggio, we can find instructive exercises written by Serbian and foreign authors, as well as fragments taken from professional literature (vocal, instrumental, vocal-instrumental, and music-dramatic), used for practising new material or refreshing previous ones, scheduled by the curriculum, as well as for warm-up singing.

Current literature on solfege in primary and secondary schools of music is of a more recent date, comprising textbooks and additional literature, written at the end of the 20th and in the early 21st centuries, as well as some older books (dating from the 1970s), which are still in use due to their high quality content. Our objective is to analyse exercises for unison and part singing, thus coming to conclusions about their importance, function, and use, as well as the organisation of their content, and the way they are(not) connected to other elements of modern solfege teaching.

Key words: primary school of music, secondary school of music, unison and part singing exercises, current literature on solfeggio, analysis

Jelena Martinović- Bogojević

Univerzitet Crne Gore, Muzička akademija u Cetinju

SAVREMENA KLAVIRSKA PEDAGOGIJA KROZ PRIZMU METODSKIH POSTUPAKA U RADU SA POČETNICIMA

UDK [681.816+37.013]:373.3

Rad se bavi prikazom karakterističnih metodskih postupaka u klavirskoj pedagogiji, kada je riječ o početnom stadijumu obučavanja. Koristeći izražajne mogućnosti instrumenta i stavljajući u prvi plan slobodu pokreta i kreativnost djeteta, savremeni autori nude metode koje već od prvog časa klavira grade intenzivnu interakciju između učenika i instrumenta. Klasteri i upotreba pedala,

sviranje melodija po crnim dirkama, vježbe koordinacije kroz različite registre, predstavljaju samo neke od brojnih metodskih postupaka kojima se unose novine u nastavni proces.

Ovakov koncept može se podvesti i pod ontogenetski, koji polazi od Listove podjele klavirske tehnike, gdje se u prvi plan stavlja postupno kretanje od većih pokreta cijele ruke do pojedinačnog pokreta prsta, što pomaže očuvanju prirodne fleksibilnosti i postupnom razvoju klavirske tehnike, čime se umanjuje mogućnost ukočenosti ruke. Učenikova pažnja je usmjerena na slušanje klavirskog tona i razvijanje svijesti o izražajnim mogućnostima klavira, već od prvog susreta sa instrumentom. Prednost ovih metoda je u tome što ne zahtijevaju da učenik u početku bude muzički opismenjen, što omogućava sviranje po sluhu, improvizaciju i veći stepen slobode koji nije ograničen striktnim praćenjem notnog teksta.

Pored aktivnosti učenika, ove metode zahtijevaju aktivnog i kreativnog nastavnika klavira, koji je spreman da osmisli različitu harmonsku pratnju za određenu melodiju, podstakne učenikovu slobodu za instrumentom i vješto vlada časom, izlazeći iz ustaljenih šema i koristeći sve prednosti individualne nastave.

U ovom radu biće napravljena komparativna analiza triju metoda autorâ B. Kreadera, F. Kerna, F. Keverina, zatim F. Aramburua i A-L. Gastaldija i metoda B. Koniamia.

Ključne riječi: klavirska pedagogija, metoda, početna nastava, pokret, ton, izražajnost, vježbe za početnike

CONTEMPORARY PIANO PEDAGOGY: METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE WORK WITH BEGINNERS

This paper deals with an overview of characteristic methodical approaches in piano pedagogy concerning the initial stage of teaching. By exploring expressive possibilities of instruments and emphasizing the freedom of movement and the child's creativity, contemporary authors offer methods which, from the very first piano lesson, build an intensive interaction between a pupil and an instrument. Cluster and the use of pedaling, playing melodies by black keys, exercises of coordination through various registers, represent several of numerous possible methodological approaches, which introduce novelties in the curriculum.

This concept can be described as ontogenetic too, starting with Liszt's classification of piano technique, which stresses a gradual development from great movements of the whole hand to an individual move of a finger, contributing to maintenance of natural flexibility and gradual development of piano technique. Such technique helps to prevent stiffness of arms, too. The pupil's attention is focused on listening

to the piano tone and raising of awareness of expressive potentials of piano from the first encounter with the instrument. The advantage of these methods lies also in the absence of insisting on pupil's basic musical literacy, enabling instrument playing by ear, improvisation, and a greater degree of freedom, unrestrained by notes reading.

Besides pupils' active participation, these methods require an active and creative teacher, who is prepared to elaborate a different music accompaniment for a certain melody, stimulate pupils' freedom at instruments playing, and be inventive during lessons, surpassing, if necessary, conventional models of teaching and using all advantages of individual lessons.

This paper also presents a comparative analysis of three methods as defined by authors B. Kreader, F. Kern, F. Kevereen, F. Aramburu and A-L. Gastaldi combined with the B. Koniam method.

Key words: piano pedagogy, method, beginner's level method, movement, tone, expressivity, exercise for beginners

Miomira M. Đurđanović

Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti u Nišu

MUZIČKO IZVOĐENJE I SLUŠANJE MUZIKE U NASTAVI MUZIČKE KULTURE U OSNOVNOJ ŠKOLI

UDK 37.016:78+373.3

Muzičko izvođenje i slušanje muzike su nastavne oblasti predmeta Muzička kultura u osnovnoj školi koje se svesno, oslanjajući se na stečena znanja iz Metodike nastave muzičke kulture, koriste u muzičkoj nastavi.

Podoblast muzičko izvođenje ima za cilj da u procesu izvođenja muzičke nastave ne insistira na „čistom“ pevanju/sviranju, već da učenicima obezbedi mogućnost upoznavanja kriterijuma za adekvatno izvođenje, ali i upoznavanje sa kriterijumima kojima će se učenici usmeravati ka samostalnom radu.

Istovremeno, podoblast slušanje muzike kojoj pripada značajno mesto u procesu muzičke nastave treba da omogući razvoj auditivnih sposobnosti, upoznavanje muzike i muzičkog ukusa, oslanjajući se na veoma važan metodički zadatak kojim se prvenstveno podstiče pažnja učenika kako bi slušanje muzike predstavljalo aktivan nastavni proces.

Ključne reči: pevanje, sviranje, slušanje muzike, muzička nastava, osnovna škola.

MUSICAL PERFORMANCE AND MUSIC LISTENING IN MUSIC EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL

Musical performance and music listening are the educational areas of Music education in the primary school which are used in music education consciously, relying on the knowledge in the field of Methodology of Music education.

The subareas - musical performance - has the aim not to insist on „pure“ singing/playing, but rather provide the opportunity for students to get to know the criteria for adequate performance, and also get to know the criteria for students towards independent work.

At the same time the subarea - music listening - which has a significant place in the music educational process, should enable the development of the auditory skills, learning music and musical taste, relying on the important methodological problem that, primarily, promotes the student's attention to listening music actively in the teaching process.

Key words: singing, playing, music listening, music education, primary school

Saša Pavlović

Univerzitet u Banjoj Luci, Akademija umjetnosti u Banjoj Luci

MODERNIZACIJA NASTAVNOG PROGRAMA I NASTAVE ZA PREDMET MUZIČKA KULTURA U REPUBLICI SRPSKOJ (prvi razred gimnazije)

UDK 37.016:78(497.6)

U Republici Srpskoj nastavni planovi i programi za smerove: opšti, društveno-jezički i prirodno-matematički objavljeni su 1993. godine i najvećim delom su preuzeti iz Republike Srbije. Kako se Republika Srpska strateški opredelila za uključivanje u savremene evropske i svetske tokove i kada je u pitanju srednjoškolsko obrazovanje, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske je 2011. godine pokrenulo reformu opšteg (gimnazijskog) obrazovanja i formiralo komisije za izradu novih nastavnih programa. Kao polazna aktivnost u okviru reforme gimnazijskog obrazovanja odabrana je modernizacija nastavnih sadržaja.

Predmet ovog rada su modernizovani nastavni sadržaji za I razred gimnazije u okviru predmeta Muzička kultura u Republici Srpskoj. Prilikom definisanja ciljeva i zadataka predmeta Muzička kultura, vodilo se računa o njihovom doprinosu opštem, kognitivnom, socijalnom i emocionalnom razvoju učenika, kao i razvoju

njihovih kreativnih potencijala. Zbog toga, paralelno sa nastavnim sadržajem, definisani su ishodi učenja i moguća korelacija sa drugim nastavnim predmetima. U novim nastavnim programima ponovo je uvršteno izvođenje muzike, kao jedan od elemenata savremenog koncepta nastave predmeta Muzička kultura, koji podrazumeva povezanost: znanja, apercipije (slušanje muzike sa razumevanjem), reprodukcije i stvaralaštva. S obzirom na to da je na našim prostorima i dalje, neretko, prisutan koncept tradicionalne nastave, u okviru modernizacije nastavnih sadržaja implementirani su i primeri koji zahtevaju primenu savremenih nastavnih sredstava i interaktivnu nastavu. Stoga, u okviru ovog rada prikazaće se i mogućnosti primene informaciono komunikacionih tehnologija u realizaciji nastavnih programa. Konačno, ovaj rad ima za cilj i da podseti stručnu muzičko-pedagošku javnost na to da se muzika neposredno doživljava i da muziku treba učiti muzikom.

Ključne reči: modernizacija nastavnih sadržaja, gimnazija, muzička kultura, Republika Srpska

MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL PROGRAMS AND COURSES OF THE SUBJECT „MUSICAL CULTURE“ IN THE REPUBLIC OF SRPSKA (FIRST YEAR OF SECONDARY SCHOOL - GYMNASIUM)

In the Republic of Srpska, the curriculum for the following profiles: general, socio-linguistic and natural-mathematical published in 1993, were mostly taken from the Republic of Serbia. Since the Republic of Srpska has strategically decided to follow current European and world trends, as far as secondary school education is concerned, the Ministry of education and culture began the reformation of general (secondary school - gymnasium) education and formed committees in order to create new educational programs in 2011. Modernization of educational content was chosen as the initial activity of the reformation.

The subject of this paper is the educational content for the course of „Musical culture“ in the 1st grade of gymnasium of Republic of Srpska. During the defining of the goals of the course „Musical culture“, a lot of effort was invested in its contribution to the general, cognitive, social and emotional development of the students, as well as their creative potential. Because of that, parallel to the defining of the educational content, the outcomes of the learning and the possible correlations between other subjects have been proposed. In the new educational program, as an element of the contemporary concept of the course of the subject „Musical culture“, the act of performing music has been brought back, since it connects: knowledge, apercipion (listening to music with understanding), reproduction and creativity. Since it is often

that the concept of traditional education is still present on our territories, examples which require using contemporary educational tools and interactive tutoring are implemented in the process of modernization of educational content. Therefore, the possibilities of application of information technologies in the processes of the realization of educational programs will be presented in this work. Finally, this paper serves the purpose of reminding the musical-pedagogical public that music is experienced and that music needs to be taught by means of music.

Key words: modernization of educational content, gymnasium, musical culture, Republic of Srpska

Lenče Nasev

Univerzitet „Goce Delčev“ - Štip, Fakultet za muzičku umetnost, Makedonija

MOGUĆNOSTI ZA KORELACIJU NASTAVE MUZIKE I FIZIČKOG VASPITANJA

UDK [373.5:78]+[373.5:796]

Savremeni pristup nastavnika u obrazovnom procesu u osnovnom obrazovanju zasniva se na korišćenju različitih nastavnih metoda. Među njima važno mesto zauzima korelacija između različitih nastavnih predmeta, polja kao i sadržaja. Svrha ovog rada je da ukaže na mogućnosti korelacije između nastavnih predmeta muzičkog i fizičkog vaspitanja. Kretanje samog tela pri slušanju muzike ne znači da učenik ima neku muzičku sposobnost. Potrebno je da bude usmereno i kontrolisano korišćenjem različitih kombinacija pokreta u prostoru. Na ovaj način student može lako da izrazi svoje muzičko znanje. Relevantni primeri će poslužiti da se istakne sam značaj povezanosti između dva predmeta.

Ključne reči: nastava muzike, fizičko vaspitanje, pokret, korelacija

CORRELATION POSSIBILITIES BETWEEN MUSIC TEACHING AND PHYSICAL EDUCATION

Modern approach of a teacher within the educational process in primary education is based on the use of different teaching methods. Among them an important place occupies the correlation between different teaching subjects, fields and contents as well. The purpose of this paper is to highlight the possibilities of correlation between the teaching subjects Music Education and Physical Education. Movement of the

body itself while listening to music does not prove that the student has some musical ability. It is necessary to be directed and controlled by using different combinations of movements within the space. In this way the student can easily express his musical knowledge. The relevant examples will serve to underline the full importance of the correlation between the two subjects.

Key words: music education, physical education, movement, correlation

Vesna Zdravković

Jelena Vučkovski

Univerzitet u Nišu, Učiteljski fakultet u Vranju

MUZIČKE AKTIVNOSTI KAO RELEVANTNA PODLOGA ZA INTEGRATIVNO UČENJE U RAZREDNOJ NASTAVI

UDK 371.3:78

Namera je da ovaj rad doprinese boljem razumevanju potrebe za inovacijama u vaspitno-obrazovnom sistemu, odnosno integrativnom nastavom i njenom što većom upotrebom u osnovnoj školi na časovima svih predmeta u razrednoj nastavi, u periodu formiranja budućih poštovalaca i ljubitelja muzičke umetnosti, a da se uvidi uloga svih muzičkih aktivnosti kao relevantne podloge za integrativno učenje.

Deskriptivnom metodom i komparativnom analizom mišljenja učitelja koji su u nastavi i onih koji se pripremaju za taj poziv, obuhvaćeno je 200 ispitanika u uzorku.

Sagledavanje dobijenih rezultata ovako postavljenog problema doprinosi i rešavanju nekih pitanja vezanih ne samo za realizaciju muzičke nastave u mlađim razredima osnovne škole, već i na učiteljskim fakultetima.

Ključne reči: karakteristike razredne nastave, specifičnosti muzičke nastave, integrativno učenje, osposobljavanje učitelja

MUSICAL ACTIVITIES AS A RELEVANT LAYER FOR INTEGRATIVE LEARNING IN CLASSROOM TEACHING

The intention is that this work contributes to better understanding of a need of innovations in educational system, i.e. by integrative teaching and its larger usage in primary school in all classroom teaching classes, in period of forming future admirers and devotees of musical art, and to realize the role of all musical activities as relevant layer for integrative teaching.

By descriptive method and comparative analysis of teachers, opinions involved in teaching process as well as those training for the profession, 200 examiners have been covered in the sample.

By overviewing of received results of the problem set in such a way contributes to solving some issues related, not only to realization of musical teaching in younger classes of primary school, but on teachers' university.

Key words: characteristics of classroom teaching, specificities of musical teaching, integrative learning, teachers' training

Nevena O. Čeklić

Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Filozofski fakultet Pale

SAVREMENA NASTAVA

UDK 371.3/4

Aktuelna konstelacija u obrazovnom sistemu obojena težnjom ka evropskoj konvergenciji nameće neizbježne promjene tradicionalnim obrascima nastave. Brz način života uz sve zahtjevnije obaveze traže efikasnije praćenje, usklađivanje i organizovanje nastave. U uslovima rapidne ekspanzije medija, a posebno interneta, neophodno je preuske ustaljene obrasce nastave proširiti i prilagoditi savremenoj situaciji.

U postojećem sistemu obrazovanja prevladava frontalni način nastave koji je baziran na reprodukciji obimnih sadržaja preopterećenih činjenicama. Na ovaj način učenik se stavlja u poziciju objekta. Marginalizacijom kreativnog i kritičkog mišljenja o zadatim sadržajima bez ustupanja prostora donošenju logičkih utisaka i zaključaka, učenici su prinuđeni da parafraziraju mnoštvo ustaljenih stavova i karakterizacija. Učenje bazirano na akcentovanoj stimulaciji memorije odvlači pažnju od suštine i brzo se zaboravlja. U kontekstu nastavnog predmeta Muzička kultura, koji je zastupljen u okviru osnovnog i srednjeg obrazovanja, evidentne

su posljedice organizacije nastave bazirane na reproduktivnom znanju. Riječ je o nedovoljno razvijenim izražajnim i muzičkim sposobnostima, kao i o oskudnom znanju o muzičkoj umjetnosti i kulturi uopšte.

Traganje za efikasnijom nastavom sa težnjom da se ide u korak sa evropskim tokovima, ni u kom slučaju ne znači devalviranje i poništavanje svega što je ranije praktikovano i postignuto. Na putu prema evropskim modusima potrebno je u okviru postojećih mogućnosti nalaziti odgovarajuća rješenja u svrhu osavremenjavanja postojećeg sistema nastave i obrazovanja.

Ključne riječi: nastava, reproduktivno učenje, konvergencija, osavremenjavanje

MODERN EDUCATION

Current constellation within the educational system, colored with aspiration towards convergence with Europe, imposes inevitable changes to the traditional teaching models. Fast pace of life with ever demanding obligations require more efficient monitoring, adjustment and organization of teaching classes. Under the conditions of rapid media expansion, especially the Internet, it is more than necessary to expand overly narrow conventional teaching models and adjust them to modern times.

Frontal teaching model, based on reproduction of content and overburdened with facts, prevails in the existing educational system. In this way, the pupil is put into the position of an object. Through marginalization of creative and critical thinking about the given tasks, without any concession to achieving logical impressions and conclusions, the pupils are coerced to paraphrase abundance of routine attitudes and characterizations. Learning based on emphasized memory stimulation draws the attention away from the essence and is rapidly forgotten. In the context of the subject Music Education which takes part in the overall primary and secondary education, the consequences of education based on reproductive knowledge are evident: insufficiently developed expressive and musical skills, as well as deficient knowledge about music art and culture in general.

The search for more efficient teaching models and ambition to keep the pace with Europe do not in any way devaluate and nullify whatever was earlier practiced and achieved. On the road to European models, but under existing conditions, it is necessary to find adequate solutions with the final aim of modernizing current education and teaching.

Key words: teaching, reproductive learning, convergence, modernization

SAVREMENA NASTAVA U FUNKCIJI RAZVOJA KREATIVNOSTI UČENIKA

UDK 371.3/.4:[371.212:159.92

Živimo u vremenu koje se svakodnevno menja. Promene se dešavaju kako u razvijenom, tako i u nerazvijenom delu sveta. Tradicionalnu školu trebalo bi da zameni „nova kreativna škola“, koja bi danas imala drugačiju ulogu nego škola od pre 10-20 i više godina. Danas se često može čuti od učenika kako ih škola i nastavnici „smaraju“ i da im je škola kao takva dosadna. Savremena nastava mora dati takve efekte koji bi doveli do toga da učenici iskreno žele da dolaze u školu, a ne zbog prisile i moranja.

Da bi se klasična nastava zamenila savremenom nastavom, neophodno je da svi akteri obrazovno-vaspitnog procesa budu tim i žele da se menjaju. U radu će se govoriti o vidovima savremene nastave kao što je: programirana, integrativna, ekskurzija, individualna, individualizovana, a posebno će se obratiti pažnja na ORS (obrazovni računarski softver), tj. računar u nastavi likovne i muzičke kulture u funkciji razvijanja kreativnosti. Sigurno je da danas nije problem nabaviti računar, već kako ga primeniti u nastavi.

Ključne reči: savremena nastava, učenik, kreativnost

MODERN EDUCATION IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF STUDENTS

We live in a time that is changing from day to day. The changes occur in both, the developed and the undeveloped part of the world. The traditional school should be replaced by a “new creative school”, which would have a different role now than a school had had 10 or 20 years ago. Today, we can often hear from students how school and teachers are “a bother” and that school as such is boring. The modern education must have such effects, to make students sincerely wanting to go to school, instead of considering it as a must and feeling as if they are being forced to do it.

In order to get the classical teaching replaced by a modern one, it is necessary that all of the actors of the educational process become a team, which is ready to change. Different aspects of modern teaching will be discussed in the project, such as: the programmed one, as well as integrative, excursion, individual teaching and

individualized, and ECS (educational computer software) will be considered in particular, i.e. computers in arts and music culture with the function of developing creativity. It is certain that it is not a problem how to get a computer today, but how to apply it in the classroom.

Key words: modern teaching, student, creativity

Marija Savić

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Gnjilane-Bujanovac

MOGUĆNOST PRIMENE SOFTVERSKE PODRŠKE IZ OBLASTI TEORIJE MUZIKE U VOKALNO-INSTRUMENTALNOJ NASTAVI NA VŠSSOV

UDK[78:004.4]+[784/785:371.3]

Principi koji određuju uspešnu savremenu nastavu su: interaktivna komunikacija, aktivno učešće studenata na časovima, korišćenje savremene nastavne tehnologije koja podrazumeva upotrebu multimedija, kompjutera, interneta... U cilju osavremenjavanja nastave iz oblasti teorije muzike u okviru predmeta Vokalno-instrumentalna nastava na visokim školama za vaspitače, javlja se potreba za računarskom podrškom, koja postaje sve veći saveznik u savremenoj nastavi. Kako bi osnovni elementi notnog pisma, strukture lestvica, intervala i akorada bili razumljiviji i trajnije upamćeni, u ovom radu će biti analizirana mogućnost adekvatne softverske podrške koja bi bila primenjena u nastavi. Odgovarajući program bi sadržao bazu podataka iz oblasti teorije muzike i mogao bi se koristiti za obradu novog gradiva ili utvrđivanje obrađenog, kao i uvežbavanja u vidu testa ili kviza. Unapređenja određenih aspekata nastavnog procesa primenom ovakvog vida nastave biće detaljno razmatrana.

Ključne reči: vokalno-instrumentalna nastava, teorija muzike, baza podataka, visoka škola za vaspitače

POSSIBILITIES OF SOFTWARE SUPPORT APPLICATION IN THE FIELD OF MUSIC THEORY IN VOCAL-INSTRUMENTAL TEACHING AT VOCATIONAL HIGHER SCHOOL FOR EDUCATION OF PRESCHOOL TEACHERS

The principles which determine the successful modern teaching are: interactive communication, active participation in the classes, using modern teaching technology which means using of multimedia, computers, the Internet... In order to modernize the teaching of the theory of music within the subject of vocal-instrumental teaching at vocational higher school for education of preschool teachers, there is a need for software support which is becoming a growing ally in contemporary teaching. With the purpose of better understanding of basic elements of musical notation, the structure of scales, intervals and chords, this paper will analyze the possibility of adequate software support that would be applied in teaching. The appropriate software program would contain a database in the field of music theory and could be used for explaining new lessons or revising the previous ones, as well as practising as a test or a quiz. Improving certain aspects of the educational process of this kind of teaching will be discussed in detail.

Keywords: vocal-instrumental teaching, music theory, database, vocational higher school for education of preschool teachers

IV
UMETNOST I MEDIJI
ART AND MEDIA

UMETNOST VS KULTURA VS MEDIJI

UDK 7.01+008+[1:316.774]

U tekstu saopštenja problemski se ispituju nove relacije koje se u savremenom dobu uspostavljaju između pojmova umetnosti, kulture i medija, te dijalektičkog i konfliktualnog kretanja odnosa među njima. Naime, aktuelna tehnološka (r)evolucija, što se dogodila/događa se u domenu medija i masovnih, kao i novih, mrežnih i multimedijalnih komunikacija, svedoči o radikalnim izmenama, reflektovanim ne samo u pojmu (savremene) umetnosti, kulture i medija, već i u kontekstu stvaralačke/produkcione/distributivne prakse unutar koje se ove promene zbivaju, evidentiraju, a potom i kritički evaluiraju, s obzirom na prisustvo ili odsustvo određenog tipa medijskog posredovanja. Aktuelna medijska kultura, te medijskim putem generisana i distribuirana umetnost, kako se čini, stoje u odnosu suprotstavljanja i negiranja celokupne auratske umetnosti, i njoj sapripadnog sveta kulture, što, izvesno, umetnost suprotstavlja „umetnosti“, kulturu „kulturi“, a medije „medijima“. Ovaj svojevrsni rascep unutar sve tri stvaralačke prakse danas, po našem mišljenju, jeste ne samo ideološke, već je, u osnovi, ekonomske prirode, o čemu će prevashodno biti reči prilikom analizovanja i kritičke ocene transformacija što se događaju u domenu savremene umetnosti, kulture i medija.

Ključne reči: umetnost, kultura, mediji, aura, filozofija medija

ART VS CULTURE VS MEDIA

This paper examines the problem of the new relations that are established in the modern era between the concepts of art, culture and media, the dialectical movement and conflict movement of critical relations between them. The current technological (r)evolution, that happened or is happening in the field of mass media, as well as new, network and multimedia communications provokes radical changes which is reflected

not only in the concept of (contemporary) art, culture and media, but in the context of creativeness/ production/ distribution of their practices within which these changes occur, are recorded and then are critically evaluated, regarding the presence or absence of the appropriate type of media mediation. The contemporary media culture and through art generated and distributed media, appears to stand in contradiction and denial over the whole “auratic” art, and the “traditionally” world culture, with obvious contrasts art and “art,” culture and “culture” and the media and “the media.” This kind of split within the three creative practices today, in our view, is not only ideological, but, basically, economic ones, and this article will be primarily the analysis and critical evaluation of the transformation that is occurring in the field of art, culture and media today.

Key words: art, culture, media, aura, philosophy of media

Dragan Čalović

Megatrend univerzitet Beograd, Fakultet za kulturu i medije, Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet

ANALIZA PRISTUPA U UMETNOSTI NOVIH MEDIJA

UDK 7.031:316.774

Jedan od problema sa kojima se izučavalac umetnosti novih medija susreće jeste i postavljanje kriterijuma klasifikacije raznorodnih umetničkih dela obuhvaćenih ovim pojmom. U svom radu, umetnici novih medija primenjuju čitav niz postupaka koji se kreću od oslanjanja na kompjutersku tehnologiju u cilju iznalaženja tehničkih rešenja za realizaciju rada, preko transformacije digitalnih zapisa, do kreiranja robotizovanih ili virtuelnih okruženja. Istraživanja u sada već tradicionalnim oblicima, poput videa, fotografije ili animacije, često podrazumevaju izlazak iz utvrđenih okvira primenu digitalnih tehnologija ili povezivanje umetničkog rada sa internetom. Oslanjajući se na iskustva redimejda, te različite postupke razvijane unutar ambijentalne umetnosti, umetnici novih medija prisvajaju sajber prostor, transformišući medijske ambijente u umetnički rad. Konačno, upotreba digitalnih tehnologija otvara prostor uspostavljanju umetničkih ambijenata nove vrste.

U radu će biti analizirani različiti pristupi koje umetnici novih medija primenjuju, kako u cilju uspostavljanja moguće klasifikacije, tako i u cilju utvrđivanja njihove utemeljenosti, te povezanosti s već razvijenim umetničkim praksama.

Ključne reči: novi mediji, savremena umetnost, teorija medija, teorija umetnosti, umetnost novih medija

ANALYSIS OF APPROACHES IN NEW MEDIA ARTS

One of the problems faced by scholars is the setting of criteria of classification of various works of new media art. New media artists apply various actions like reliance on computer technology with the aim of finding technical solutions for the realization of the work, software transformation of digital images, or creation of robotic or virtual environments. In traditional forms of art such as video, photography or animation, artists often use digital technology or connect their work to the internet. Leaning on the experience of readymade and various procedures developed within the ambient art, new media artists appropriate the cyber space, transforming the media environments in the artwork. Finally, applying digital technology, new media artists establish a new type of artistic installations.

The various approaches that new media artists apply will be analyzed by this paper in order to establish possible classification of new media works of art, and to determine its foundations and its connections with developed artistic practices.

Key words: new media, contemporary art, media theory, theory of art, new media art

Vesna Milenković

ESTETIZACIJA MEDIJSKE REALNOSTI – MEDIJI I PUBLIKA KROZ PRIZMU KRISA HEDŽISA, SOFI BISONET I ROBIN ARČER

UDK 1:316.774+316.775.4

Moderan doživljaj realnosti u današnje vreme mnogostruko se izmenio. Svet masovnih i novih medija počiva na estetizaciji stvarnosti, jer novi doživljaj realnosti u osnovi karakteriše estetika i privid. Pod dejstvom masovnih medija, Interneta i drugih komunikacionih tehnologija, transformisalo se poimanje stvarnosti tako što je medijski isposredovano, pa se estetski privid ili nova medijska realnost doživljava drugačije od tradicionalnog pojma realnosti. Kombinovanje sveta realnosti i fantazije stvara naročit vid konstruisanja realnosti u kojoj se stvarnost prepliće sa medijskom i virtuelnom kulturom. Mediji kao simboličko okruženje vrše konstantan uticaj na navike i način života svoje publike što dovodi do gubljenja osećaja za realnost. Kris Hedžis, Sofi Bisonet i Robin Arčer sagledavali su uticaj medija na publiku. Ideja ovih tekstova jeste da prikažu kako masovni i novi mediji utiču na svakodnevni život i ponašanje ljudi, naročito mladih.

Ključne reči: estetizacija, medijska realnost, komunikacija, mediji, publika

AESTHETICIZATION OF MEDIA REALITY - THE MEDIA AND THE AUDIENCE THROUGH PRISM OF CHRIS HEDGES, SOPHIE BISSONNETTE AND ROBIN ARCHER

Nowadays, the modern experience of reality has changed many times. The world of mass and new media is resting on the aestheticization of reality, because the new experience of reality is essentially characterized by the aesthetics and illusion. Under the influence of the mass media, the Internet and other communication technologies, perception of reality was transformed and mediated by media, so aesthetic illusion or new media reality is experienced differently from the traditional concept of reality. Combining of the world of reality and imagination creates a special kind of constructing reality in which reality intertwines with both media and virtual culture. Media as a symbolic environment make constant effect on the habits and lifestyle of their audience, which leads to a loss of a sense of reality. Chris Hedges, Sophie Bissonnette and Robin Archer have looked at the impact of the media on the audience. The idea of this paper is to show how the new mass media influence daily life and behavior of people, especially youth.

Key words: aestheticization, media reality, communication, media, audience

Miomir Petrović

Ivana Ercegovac

Univerzitet Megatrend Fakultet za kulturu i medije, Beograd

DEMOKRATIZACIJA UMETNOSTI – UMETNOST I ADVERTAJZING

UDK [316.774:654.1]+78.01

Zahvaljujući savremenim promenama u društvenim sistemima i tzv. demokratizaciji mišljenja, umetnost se sve više svodi na tržišni proizvod, a industrijska umetnost je izraz koji se u praksi, ali i u teoriji može čuti sve češće. Idejna i ideološka angažovanost kao i etika savremenog umetničkog dela, čini se da danas mora da odgovori samo jednoj, konzumerskoj, percepciji stvarnosti. Nova vrsta „otvorene forme“ savremene umetnosti, ne deli više čitaoce, odnosno recipijente poruke na, kako Eko definiše, semantičke i kritičke, već ostavlja potpuno otvoren i slobodan prostor konzumentu kulture i njenih proizvoda u kojem sâm recipijent postaje važniji od samog dela i njegovog tvorca. S druge strane, kada je angažovana umetnost

u pitanju, svjedoci smo vremena u kojem se vešto izbegavaju tzv. estetske poruke sa pragmatikom poentom, kakve su se, recimo, plasirale u socijalističkoj kulturi. „Nova“ umetnost je do te mere zavodljiva i barata marketinškom i propagandnom veštinom, da je prosečnom primaocu takve poruke gotovo nemoguće otkriti skriveni pamflet ili kakav drugi oblik ubeđivanja.

Na kraju, više je nego očigledno da je doza marketinga u umetnosti potrebna. Međutim, simbioza ovih delatnosti (umetnosti i marketinga) kako Nikodijević naziva taj spoj, neophodna je kako bi određeni umetnički artefakt dobio svoju javnost kojoj treba da bude izložen i koja treba da ga valorizuje, a ne da bi pomenutu javnost, odnosno publiku veštački stvorio.

Članak problematizuje takozvanu demokratizaciju umetnosti u marketinškom smislu kao način dodvoravanja ciljnim grupama. Takođe, pokušava da odgovori na pitanje umerenosti tržišnog sagledavanja umetnosti kao i tržišnog delovanja samog umetnika.

Ključne reči: konzumerizam, demokratizacija umetnosti, marketing, umetnički proizvod, idejna angažovanost

DEMOCRATIZATION OF ART - ART AND ADVERTISING

Due to modern changes in social systems and so-called democratization of opinion, art is being reduced to a marketable product and industrial art is the term that can be heard very often in practice as well as in theory. Conceptual and ideological commitment and the ethics of contemporary work of art today seem to have to answer only one perception of reality that is consumerism. A new kind of “open form” of contemporary art, is not dividing readers or recipients of messages, as Eco defines, to semantic and critical ones, but leaves completely open and free space to the consumer of culture and its products in which the recipient himself becomes more important than the work itself or its creator. On the other hand, when engaged art is concerned, we are witnessing a time in which so-called aesthetic messages with pragmatic point, like the ones that were placed in a socialist culture, are so skillfully avoided. The “new” art is so much seductive and is handling the marketing and advertising skills, that to the average recipient is almost impossible to recognize the hidden pamphlet or any other form of persuasion.

In the end, it is more than obvious that the dose of marketing is required in the art. However, the symbiosis of these activities (arts and marketing) as Nikodijević calls this compound, is necessary to make certain artistic artifact to its public that needs to be exposed to and that needs to be valorized, and not to artificially create this audience.

This article problematizes so-called democratization of the art in marketing terms as a way of cajoling the audience. It also tries to answer the question of moderation of market perception of art as well as market action of the artist himself.

Key words: consumerism, democratization of art, marketing, product art, conceptual engagement

Marija Ivanović

Univerzitet u Kragujevcu, Učiteljski fakultet u Užicu

MUZIKA I MAS-MEDIJI

UDK 78+316.774

U radu se razmatra kakva je veza između muzike i mas-medija. Ova tema važna je jer mas-mediji predstavljaju produkt modernog, savremenog društva i sada je njihov uticaj na populaciju jako veliki. Muzika ima veliki uticaj na društvo i može biti moćno sredstvo u stvaranju stavova i mišljenja. Takođe, može biti i značajno komunikacijsko sredstvo. Stoga bi trebalo da definišemo karakteristike muzike i mas-medija i da usmerimo njih i njihov uticaj u pravom smeru da bismo naš život stvorili boljim koliko je moguće. Jer, cela naša budućnost zavisi od naših izbora. Ali ne samo budućnost. U velikoj meri zavisi i naša sadašnjost.

Cilj rada je da se definiše nivo uticaja mas-medija na muziku i kako oni zajedno utiču na društvo.

U teorijskom delu rada razgovara se o savremenom društvu i njegovom proizvodu - mas-medijima. Tu je i osvrt na muziku i njene karakteristike i mogućnosti. U istraživačkom delu rada biće predstavljeni rezultati istraživanja koje je sprovedeno putem upitnika u kome su se ispitivala mišljenja građana Srbije o uticajima mas-medija i muzike na društvo.

Preliminarni rezultati pokazuju da u Srbiji postoji veliki uticaj muzike i mas-medija na stvaranje izbora. Stoga, postoji nada da možemo doprineti da se mogućnosti mas-medija i muzike iskoriste i usmere u smeru koji je najbolji za društvo, a da se postojeći drže pod kontrolom.

Ključne reči: savremeno društvo, mas-mediji, muzika, stavovi i mišljenja

MUSIC AND MASS-MEDIA

The paper observes what kind of relation is between music and mass-media. This subject is important because mass-media are one of products of modern society and their impact on population is even now very big. Also, music has great influence on population and can be the powerful means in creating attitudes and views. It can also be the great communication tool. Therefore, we should define characteristics of music and mass-media and then try to direct them and their impact in right direction to make our life as good as possible. Because, our whole future depends on our choices. But not only the future. To a large extent, our present also.

Aim of this paper is to determinate the level of impact of mass-media on music and how they both have the impact on the society.

The theoretical part of the paper is talking about modern society and its product - mass-media. Also, there is review on music, on its characteristics and opportunities. In research part it will be presented results of research conducted by one questionnaire which investigates opinions of Serbian citizens about influence of mass-media and music on the society.

Preliminary results show that in Serbia there is a great impact of mass-media and also music on making choices. So, there is a hope that we can contribute to use the possibilities of mass-media and music and then direct them towards the best option for the society, and also to keep existing ones under control.

Key words: modern society, mass-media, music, attitudes and views

Ivana Medić

Muzikološki institut SANU u Beogradu

LP DUO – USPEŠAN SRPSKI MUZIČKI „BREND“ KAO OTELOTVORENJE ARHETIPA „KREATORA“ I „ISTRAŽIVAČA“

UDK 78:658.8

U sve oštrijoj tržišnoj utakmici na području umetnosti, u kojoj je novca sve manje a pretendenata sve više, muzičkim izvođačima kako kod nas tako i u svetu sve je teže da se izdvoje iz mase, da se nametnu i formiraju uspešan i prepoznatljiv „brend“. U studijama marketinga, kao jedno od osnovnih sredstava za kreiranje uspešnog brenda izdvaja se evociranje određenih arhetipa, koji izazivaju željene asocijacije i reakcije kod konzumenata i time doprinose izgradnji „identiteta“ određenog

brenda. Prema Karlu Jungu, arhetipovi jesu slike koje svi nosimo u podsvesti, kao deo genetske memorije čitavog čovečanstva. Autori knjige Brand You, Džon Purkis i Dejvid Rojston-Li, izdvojili su dvanaest osnovnih marketinških arhetipova, čijim se kombinovanjem i pametnim plasiranjem stvara takozvana „jedinstvena prodajna osobina“ („unique selling point“) određenog brenda, što povećava njegovu tržišnu prepoznatljivost i probojnost.

U središtu mog izlaganja jeste međunarodno uspešan srpski klavirski duo, LP Duo, kojeg čine pijanisti Sonja Lončar i Andrija Pavlović. Ovde je teza da LP Duo svojom delatnošću uspešno kombinuje i otelotvoruje dva marketinška arhetipa koje su definisali Purkis i Rojston-Li: „Kreator“ i „Istraživač“. Ova dva arhetipa nisu tipična za izvođače-reproduktivce: arhetip „Kreatora“ uglavnom evociraju stvaraoci – kompozitori, slikari, dizajneri, reditelji i ostali kreativni „ekscentrici“, dok je arhetip „Istraživača“ obično rezervisan za naučnike, pronalazače, avanturiste, prirodnjake, inženjere, preduzetnike. Kroz primere iz raznolike i neuobičajene umetničke prakse LP Duo, koja obuhvata izvođenje muzike sa akcentom na savremenom repertoaru, zatim, komponovanje, kreiranje multimedijalnih projekata, povezivanje različitih žanrova muzike itd. pokazao se na koji način su, prožimanjem nestandardnih arhetipova „Kreatora“ i „Istraživača“, Sonja Lončar i Andrija Pavlović stvorili prepoznatljiv brend i uspeli da se izdvoje u moru pijanista koji traže svoje „mesto pod suncem“.

Ključne reči: LP Duo, Sonja Lončar, Andrija Pavlović, klavirski duo, brend, marketing, arhetip, Kreator, Istraživač

LP DUO – A SUCCESSFUL SERBIAN MUSICAL „BRAND“ AS EMBODIMENT OF THE ARCHETYPES OF „CREATOR“ AND „EXPLORER“

Since the outset of the global economic crisis, art markets worldwide have become cash-strapped and fiercely competitive. The upcoming artists are finding it increasingly hard to get noticed, to establish themselves and to create a familiar and recognisable „brand“. Marketing books teach us that the main means of creating a successful brand is an evocation of certain archetypes, which can then evoke desired associations and reactions with the consumers, thus contributing to the establishment of a recognisable „brand identity“. According to Carl Jung, archetypes are ancient or archaic images that derive from the „collective unconsciousness“; they are a part of „genetic memory“ of the entire mankind. In their book Brand You, John Purkiss and David Royston-Lee have defined twelve basic archetypes for marketing purposes. Combinations and

clever placements of these archetypes help create a so-called „unique selling point“ of a certain brand, which increases its market noticeability and recognisability.

The paper will focus on the activities of a well-known Serbian piano duo, LP Duo, formed by pianists Sonja Lončar and Andrija Pavlović. It will argue that LP Duo combine and embodies two archetypes defined by Purkis and Royston-Lee: „Creator“ and „Explorer“. These two archetypes are not commonly associated with music performers: the archetype of „Creator“ is usually evoked by creative artists such as composers, painters, designers, film and theatre directors and other creative ones, while the archetype of „Explorer“ is usually reserved for scientists, researchers, adventurers, zoologists, engineers, entrepreneurs etc. By focusing on the rich and diverse artistic practice of the LP Duo, which encompasses music performances (usually of contemporary music), but also writing music for theatre, taking part in multimedia projects, combining different musical genres and such, It will be will shown how Sonja Lončar and Andrija Pavlović intertwined the archetypes of „Creator“ and „Explorer“ and created a recognisable and internationally successful brand.

Key words: LP Duo, Sonja Lončar, Andrija Pavlović, piano duo, brand, marketing, archetype, Creator, Explorer

Trena Jordanoska

Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije“ u Skoplju, Fakultet muzičke umetnosti u Skoplju, Makedonija

POVEZIVANJE TRADICIJE I EKSPERIMENTA – ELEKTRONSKA I KOMPJUTERSKA MUZIČKA DELA DIMITRIJA BUŽAROVSKOG

UDK 004.9:78 D. Bužarovski

Dimitrije Bužarovski jedan je od pionira u korišćenju elektronskih i računarskih tehnologija u savremenoj muzici Balkana. Njegovo interesovanje za snimanje tehnologije datira od 1970-ih kada je 1978, u studiju Makedonskog radija, prvi ostvario višekanalno i snimanje nasnimavanjem svoje opere Šćerna priča. Eksperimenti sa analognim sintisajzerom Roland Jupiter 6, analogna i digitalna obrada zvuka i višekanalno snimanje iz 1984. obeležili su novu fazu u opusu Bužarovskog. On primenjuje novu tehnologiju u stvaranju velikih muzičkih oblika na tradicionalan način, ali je stvorio i manja dela eksperimentalne muzike koju je izvodio prilikom prvog koncertnog izvođenja uživo sa elektronskim instrumentima u Skoplju, 25. juna 1984. Tokom narednih godina, Bužarovski je preuzeo vodeću

ulogu u uvođenju digitalne tehnologije na Balkanu: kanalne MIDI sekvenciranje (1985), prvi softver muzičke notacije (Professional Composer - 1987, a kasnije Mosaic - 1993), snimanje na hard disku (Pro Tools, Sample Cell 1992), posebno za primenjenu muziku (muzika za predstave, TV emisije i filmove) a takođe i koncertna izvođenja. Na početku novog milenijuma, Bužarovski je eksperimentisao sa Capybara hardverom i Kyma softverom, komponujući muziku za film Ghouls Quests. Avangardna uloga Bužarovskog u uvođenju novih tehnologija je evidentna i u njegovim obrazovnim i naučnim aktivnostima.

Ključne reči: Dimitrije Bužarovski, elektronska muzika, kompjuterska muzika

CONNECTING TRADITION AND EXPERIMENT – ELECTRONIC AND COMPUTER MUSIC WORKS BY DIMITRIJE BUZAROVSKI

Dimitrije Buzarovski is one of the pioneers in the use of electronic and computer technology in Balkan contemporary music. His interest in recording technology dates back to the 1970s when in 1978, in the studios of the Macedonian Radio, he did the first multichannel and overdubbing recording of his opera *The Candy Tale*. The experiments with Roland Jupiter 6 analog synthesizer, analog and digital processing of sound and multichannel recording in 1984 marked the new phase in Buzarovski's opus. He applied the new technology in the composition of large-scale music forms in traditional manner, but also he created smaller experimental music pieces which he performed during the first life concert performance with electronic instruments in Skopje on June 25, 1984. During the following years Buzarovski assumed a leading role in the introduction of the digital technology in the Balkans: MIDI sequencing (1985), the first music notation software (Professional Composer – 1987, and later Mosaic – 1993), hard disc recording (Pro Tools, Sample Cell 1992), particularly for incidental music (music for plays, TV programs and movies) and concert performances also. At the beginning of the new millennium Buzarovski experimented with Capybara hardware and Kyma software, composing the music for the movie *Ghouls Quests*. Buzarovski's avant-garde role in the introduction of the new technologies is also evident in his educational and scientific activities.

Key words: Dimitrije Buzarovski, electronic music, computer music

TELEVIZIJSKI ŽANROVI: MEŠANJE, HIBRIDIZACIJA I NASTANAK NOVIH ŽANROVA

UDK 791.22:621.397.13

Svaki žanr je određen skupom narativnih, ikonografskih i tekstualnih konvencija, koje se ponavljaju, menjaju, mešaju, hibridizuju, erodiraju i ponovo uspostavljaju. Ponavljanje narativnih, ikonografskih i tekstualnih konvencija u proizvodnji medijskih tekstova uspostavlja uspešne žanrovske formule i predstavlja isplativ sistem ekonomske eksploatacije, a za gledaoce predstavlja sistem na osnovu koga lako prepoznaju o kojoj vrsti teksta je reč. Televizijski žanrovi su od samog nastanka televizije pod jakim uticajem intertekstualnosti, transtekstualnosti i transmedijalnosti. Njihove konvencije i kodovi nastaju kopiranjem i adaptiranjem iz različitih umetnosti i medija (radija, filma, književnosti, pozorišta, muzike, itd.), ali i povratno utiču na te iste umetnosti i medije.

Savremena konvergencija i komplementarnost medija utiče na to da se žanrovske konvencije i kodovi ne samo adaptiraju, kopiraju, recikliraju u jednom ili u više medija istovremeno, već i da slede trendove hibridizacije, kontaminacije i mutacije žanrova, probijanja i erozije žanrovskih granica. Stoga su transmedijalnost, intertekstualnost i transtekstualnost dominantni savremeni procesi kroz koje se odvija spajanje i ukrštanje žanrova da bi se proizvele nove hibridne forme. Tako se postmodernistička prerada žanrova odnosi na neprekidnu transformaciju jednog teksta u drugi, u kojoj svaki tekst prepisuje, dopisuje, pozajmljuje od drugih tekstova ili piše i dopisuje preko drugih tekstova (*overwrites other texts*), stvarajući na taj način palimpsest efekat i neprekidnu produkciju intertekstualnih značenja, tako da značenje jednog teksta uvek probija i odjekuje kroz druge tekstove.

Ključne reči: žanr, televizijski žanrovi, hibridizacija žanrova, intertekstualnost, transtekstualnost

TELEVISION GENRES: MIXING, HYBRIDIZATION AND ORIGINATION OF NEW GENRES

Each genre is determined by a list of narrative, iconographic and textual conventions that repeat, change, mix, hybridise, erode and are reestablished again. Repeating narrative, iconographic and textual conventions in producing media texts establishes successful genre formulas and represents a lucrative system of economic exploitation, and for the audience it is a system upon which they easily recognize what text it is about. The television genres have been from the very beginning under the strong influence of intertextuality, transtextuality and transmediality. Their conventions and codes come to life through copying and adapting from different arts and media (radio, film, literature, theatre, music etc.) but they affect those same forms of arts and media back.

The contemporary convergence and complementarity of media affect the genre conventions and codes in such a way that they are not only adapted, copied, recycled in one or more media simultaneously, but to follow the trends of hybridization, contamination and mutation of genres, breaking through borderlines and eroding them. That is why transmediality, intertextuality and transtextuality are dominant contemporary processes through which joining and crisscrossing of genres occurs in order to produce new hybrid forms. Thus the post-modern processing of genres refers to the continuous transformation of one text into another, in which each text is copied, added to, borrowed from other texts or is overwritten through other texts, creating in this way a palimpsest effect and a continual production of intertextual meanings, so that the meaning of one text always breaks through and echoes through other texts.

Key words: genre, television genres, genre-hybridization, intertextuality, transtextuality

Katarina Mitić

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu, student master studija Muzikologije

**KLASIČNA MUZIKA U REKLAMNIM SPOTOVIMA – STUDIJA
SLUČAJA: MUZIKA U TELEKOMOVOJ REKLAMI „U VEZI SA
VAMA“**

UDK 78:659.13/.16

Danas, u eri medija, bez dobrog advertajzinga nema prodaje proizvoda. Marketinški stručnjaci svakodnevno rade na poboljšanju reklamnih spotova, konstantno unapređujući sve elemente koji čine jednu reklamu. Muzika ima veliku ulogu u boljoj percepciji reklama – njenim korišćenjem moguće je ostvariti „reklamne

ciljeve“ na nekoliko načina. Na primeru Telekomove reklame „U vezi sa vama“, koja je proglašena za reklamu godine 2007. u Srbiji, autor je pokušao da ukaže na različite aspekte korišćenja klasične muzike u advertajzingu. Kompozicija koja je upotrebljena u ovoj reklamati nastala je pre više od jednog veka – u pitanju je Intermeco iz opere Kavalarija Rustikana Pjetra Maskanijja (Pietro Mascagni), dobro poznat čuvenim svetskim rediteljima poput Skorcezea (Scorsese) i Kopole (Coppola), što navodi na zaključak da ova muzika nadilazi svoj primarni dramski (operski) potencijal. Šta je to što tu muziku čini pogodnom za advertajzing i na koji način je operски intermeco upotrebljen u reklamati za telekomunikacije i kakav dramski potencijal ostvaruje u takvom/novom kontekstu – samo su neka od razmotrenih pitanja u ovom radu.

Ključne reči: mediji, reklame, klasična muzika, advertajzing

CLASSICAL MUSIC IN COMMERCIALS - CASE STUDIES PRODUCED: MUSIC IN THE TELEKOM ADVERTISEMENT „IN RELATION TO YOU“

Today, in the era of media, without good advertising, there is no selling products. Marketing experts are working every day to improve the commercials constantly improving all the elements that make up an advertisement. Music plays a major role in the perception of better advertising – by its use can be achieved by “advertising purposes” in several ways. For example, Telekom’s commercial “In relation to you”, which was declared the commercial of the year 2007. in Serbia, the author has tried to point out the various aspects of the use of classical music in advertising. The composition that was used in the ad was created more than a century ago - it’s Intermezzo from the opera Cavalleria Rusticana by Pietro Mascagni, well known to world famous directors like Scorsese and Coppola, which suggests that this music goes beyond its primary drama (opera) potential. What is it that the music makes suitable for advertising and how the opera intermezzo is used in a commercial for telecommunications and some dramatic potential is realized in such a/ new context - these are just some of the issues discussed in this paper.

Key words: media, commercials, classical music, advertising

IZDANJA OZBILJNE MUZIKE U PGP-RTS-U

UDK 655.41:78 (497.11)

U radu „Izdanja ozbiljne muzike u PGP-RTS-u“ skrenuće se pažnja na izdavaštvo ozbiljne muzike u ovoj diskografskoj kući. S obzirom na to da je ozbiljna muzika retko zastupljena u medijima i da su, na domaćim prostorima, malobrojni audio i video snimci koji se emituju na televiziji i radiju u većini slučajeva ostvareni u saradnji sa PGP-om, razmatranje izdanja ove diskografske kuće dobija veći značaj. Imajući to u vidu, u ovom radu predstaviće rezultate istraživanja vezanog za različite načine predstavljanja ozbiljne muzike na nosačima zvuka. Uzorak ovog istraživanja predstavljaće izdanja pomenute diskografske kuće, koja je, kao deo javnog servisa republike Srbije u okviru SFRJ i posle raspada države, zastupala dominantnu kulturnu politiku zemlje. Značajan segment kulturne politike u vreme SFRJ predstavljali su naponi da se sadržaji „visoke“ kulture, u koje spada i ozbiljna muzika, učine pristupačnijim široj publici. U skladu sa tim, u PGP-u su izdavani različiti nosači zvuka koji su svojim naslovima, koncepcijom i odabranim kompozicijama očito bili namenjeni popularizaciji ozbiljne muzike. Nasuprot tome, postoje izdanja za koja bi se moglo reći da su namenjena očuvanju kulturne (muzičke) baštine, s obzirom na to da se na njima nalaze kompozicije domaćih autora, od klasika poput Mokranjca i Marinkovića, do savremenih stvaralaca.

Ključne reči: PGP-RTS, ozbiljna muzika, nosači zvuka, popularizacija ozbiljne muzike, domaće stvaralaštvo

EDITIONS OF CLASSICAL MUSIC IN PGP-RTS

This paper focuses on the releases of classical music by PGP-RTS record label. Since the classical music is rarely present in domestic media and that all the audio and video material broadcasted locally is, in most cases, realized in collaboration with PGP, deliberation on editions of this label seems to be more important. Having that in mind, it will present the results of research of different modes of representing classical music in recording media. Sample of this research will be releases of the afore mentioned record label which had been, as the part of public service broadcast in Republic of Serbia (as it was part of the SFRY, and

later, after the break of the state), supporting dominant cultural policy of the state. Notable segment of cultural policy during the existence of SFRY were efforts to made high culture (hence the classical music), more approachable to the wider audience. In accordance with that, PGP was releasing different recording media which were, with their titles, conception and chosen compositions, obviously intended for popularization of classical music. On the other hand, there were other editions dedicated mostly to the preservation of the cultural (musical) heritage, given that they include works of local composers, from classics like Mokranjac and Marinković, to contemporary authors.

Key words: PGP-RTS, classical music, recording media, popularization of classical music, local composers' work

Milan Jančurić

Univerzitet umetnosti u Beogradu, student Master interdisciplinarnih studija

ODNOSI IZMEĐU EKRANSKIH TEHNOLOGIJA I UMETNOSTI

UDK 7.01/.03+004.353.2

Na osnovu uvida u složeni i diskontinuirani razvoj ekranskih tehnologija, kao i umetničkih reakcija na nove medijske uslove prezentacije slike, moguće je razviti studiju o umetnosti i kulturi zasnovanu na odnosima ekrana i viđenja u različitim tehnološkim uslovima. U tom smislu, moguće je istaći dve karakteristične pojave: na jednoj strani ekrani pokazuju krizu lineranih formi izražavanja, kao što su perspektivno slikarstvo i linearna naracija, dok se sa druge strane, čulni efekti ekrana proširuju prema auditivnom i taktilnom čulu. Modernistička kriza okularcentrizma u vidu povećanog značaja auditivno-taktilnih formi umetničkog izraza blisko je povezana sa krizom linearnosti koju donose novi mediji. Mesto vidljivosti ovakve dvostruke krize postaju različite ekranske tehnologije.

Ključne reči: ekran, modernizam, viđenje, okularcentrizam, kriza linearnosti

THE RELATIONS BETWEEN THE SCREEN TECHNOLOGIES AND THE ARTS

Based on the insight into complex and discontinuous development of screen technologies, as well as artistic responses to new media conditions of image presentation, it is possible to develop a study about art and culture, based on the relation

between the screen and seeing the different technological conditions. In this sense it is possible to point out two distinctive features: on one side screens show the crisis of linear forms of expression, such as painting in perspective and linear narrative, while on the other hand, the sensory effects of screens extend to auditory and tactile sense. Modernist crisis of ocularcentrism manifested through the increasing importance of auditory-tactile modes of artistic expression is closely related to the crisis of linearity brought by new media. Different screen technologies are becoming the place of the visibility of this double crisis.

Key words: screen, modernism, sight, ocularcentrism, crisis of linearity

Luka Kecman

Univerzitet u Banjoj Luci, Akademija umjetnosti u Banjoj Luci

KULTURA I MEDIJI

UDK 316.7/.776:7

U fokusu ovoga rada je odnos medija i kulture, gledano kroz prizmu informacije kao osnovnog izvora saznavanja i učenja. Proterivanje umetnosti sa stranica štampanih medija i minimalne minutaže u elektronskim medijima, dovode do toga da je danas na sceni dominacija subkulture i njenih recidiva. Posebna pažnja je posvećena preoblikovanju jednoga događaja u formu i sadržaj kakav je podoban a ne potreban. Zaključci se ponajviše odnose na medijski prostor Republike Srpske i BiH.

Ključne reči: kultura, mediji, informacija

CULTURE AND MEDIA

The focus of this work is the relationship between media and culture through the prism of information as the main source of learning and teaching. The expulsion of art from the pages of the print media and the minimum time in the electronic media, lead to the domination of subculture and its relapse on today's scene. A special attention is given to transforming an event into the form and content of what is suitable but not needed. The conclusions are mostly related to media coverage of the Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina.

Key words: culture, media, information

V

**KNJŽEVNOST I NASTAVA KNJŽEVNOSTI
LITERATURE AND LITERATURE TEACHING**

WEB 2.0 ALATI – ALATI SAVREMENE NASTAVE

UDK 371.3:004

Budući da se učenici, bilo osnovnih bilo srednjih škola, sve ranije susreću sa savremenim informacionim tehnologijama i nastavni proces bi trebalo da prati učenička interesovanja ako i sam pretenduje na epitet „savremen“. Imajući u vidu otpor koji učenici imaju prema školskoj lektiri čini se uputnim baš školsku lektiru obraditi koristeći web 2.0 alate. Bezmalo bi svaka lektira iz školskog programa mogla biti obrađena pomoću web 2.0 alata. Komedija „Pokondirena tikva“ Jovana Sterije Popovića reprezentativan je primer koji potvrđuje tu tvrdnju. Ovu nastavnu jedinicu učenici sedmog razreda osnovne škole pri Matematičkoj gimnaziji u Beogradu obradili su koristeći nastavnčin blog „Srpski u Matematičkoj gimnaziji“, Facebook, Twitter, Prezi, Google Maps, Google Drive, YouTube, Wikipedia, Google Search, kao i digitalnu biblioteku Narodne biblioteke Srbije i nastavnčinu stranicu na sajtu Matematičke gimnazije. Osnovni cilj ovakvom pristupu školskoj lektiri bio je da gradivo koje je, sada već vekovima udaljeno od učeničkog sveta, bude inkorporirano u savremeni trenutak, odnosno, da učenici sami shvate da naučeno i pročitano živi i danas samo u drugom, digitalnom obliku i da upravo to što su pročitali prepoznaju u svom okruženju, objasne, opišu i shvate šta znači apstraktna sintagma „svevremensko književno delo“ koju često čuju na času, a da nisu svesni njenog stvarnog značenja. Jedan od značajnijih ciljeva ovakvog vida osavremenjavanja nastave bio je da se učenici, kroz specifičan istraživački zadatak koji podrazumeva praćenje pokondirenosti na Facebook-u i Twitter-u, osposobe da sami definišu prednosti, ali i mane društvenih mreža i da na taj način kritički promišljaju sopstveno (digitalno) okruženje.

Ključne reči: informacione tehnologije, savremena nastava, školska lektira, web 2.0 alati, društvene mreže, kritičko mišljenje

WEB 2.0 TOOLS – TOOLS FOR MODERN TEACHING

Since both primary and secondary school students are encountering modern informational technologies earlier and earlier in their lifetimes, the teaching process should also follow the students' interests if it too wants to be considered „modern“. Bearing in mind the resistance students have towards reading assignments, it seems appropriate to cover the school reading list by using the web 2.0 tools. Any reading assignment from the school curriculum can be covered by the web 2.0 tools. The comedy play “Pokondirena tikva” by Jovan Sterija Popovic is a good example to corroborate that claim. This teaching unit was covered by the seventh grade students of the primary school within the Mathematical Grammar School by using the teacher's blog, “Serbian Language in the Mathematical Grammar School”, Facebook, Twitter, Prezi, Google Maps, Google Drive, YouTube, Wikipedia, Google Search, as well as the digital library of the National Library of Serbia and the teacher's page at the Mathematical Grammar School website. The main goal of this approach to the school reading list was to incorporate the unit, now centuries away from the learners' experience, into the modern times. In other words, the students needed to realize themselves that what they have learnt and read still exists today, only in a different, digital form, and to recognize what they read about in their surroundings, to describe and understand the meaning of the abstract phrase “timeless piece of literature“, which they often hear in class, without being aware of what it actually means. One of the most important goals of this kind of modernization of the teaching methodology was to enable students to define the advantages and disadvantages of social networks by doing this specific research which entailed following conceitedness on Facebook and Twitter, which would further enable them to critically approach the contemporary (digital) realm.

Key words: informational technologies, contemporary teaching methodology, school reading list, web 2.0 tools, social networks, critical thinking

Marija Prgomelja

Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet u Novom Sadu, student Master akademskih studija

NOVI NASTAVNI PRISTUP OBRADI DNEVNIKA O ČARNOJEVIĆU MILOŠA CRNJANSKOG

UDK 37.016:165.18

U radu se navode nove nastavne metode primenjene na času održanom u sklopu Metodičke prakse 2, na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu pod mentorstvom prof. dr. Gorane Raičević. Tokom časa koji je bio predviđen za obradu

jednog od najkompleksnijih dela srpske književnosti, primenjen je didaktički model interaktivne nastave, novi mediji a korišćene su sledeće metode: dijaloška, monološka, tekst metoda. Studentima je pružena prilika da aktivno učestvuju u realizaciji časa, aktivno usvajaju znanje, stiču nove veštine. Održan je netradicionalan, interaktivan čas u čijem su fokusu bila savremena poimanja i tumačenja „Dnevnika o Čarnojeviću“, ali i učenici, njihovo vrednovanje i aktivna nastava.

Ključne reči: metodika, interaktivno, dijalog, nastava, sumatraizam, boje

NEW TEACHING APPROACH IN THE INTERPRETATION OF THE JOURNAL OF CARNOJEVIC OF MILOS CRNJANSKI

This paper presents new teaching methods applied to a class held in Methodical Practices 2 at the Faculty of Philosophy in Novi Sad under the mentorship of Prof. Dr. Goran Raicevic. During the class, which was designed to handle one of the most complex works of Serbian literature, in a didactic model of interactive teaching, new media, and the following methods were presented: a dialogue-monologue, text method. Students are given the opportunity to actively participate in the realization of the class, actively acquire knowledge, and acquire new skills. The class was not held in a traditional manner, instead, it was an interactive class focused on the contemporary understandings and interpretations of, "Journal of Carnojevic" as well as the students, active teaching, and the assessment of students.

Key words: methodology, interactive, dialogue, education, sumat, color

Katarina Dragović

SPIRALA MEĐUSOBNOG UTICAJA PERCEPCIJE FIKCIJE I ISKUSTVA ŽIVOTA

UDK 82:165.18

U radu će biti analiziran odnos između fikcije, prvenstveno u književnosti, sa jedne strane, i svakodnevnog iskustva i ličnosti recipijenta sa druge. Uzimajući u obzir teorije i istraživanja prema kojima čitanje fikcije može doprineti razvijanju empatije i društvenih veština uopšte, kao i promenama u ličnosti recipijenta i njegovoj percepciji sveta i međuljudskih odnosa, biće ukazano na značaj književnosti, ali će se, takođe, razmatrati i uticaj prošlih iskustava recipijenta na percepciju umetničkog dela. Kit Outli objašnjava da ono što recipijent percipira ili čita asimiluje u šeme koje su zasnovane na njegovim implicitnim teorijama, ali da asimilacija zavisi,

između ostalog, i od značaja koji se pridaje percipiranom. On smatra da, dok čita, recipijent doživljava emocije koje su u vezi sa događajima koji utiču na planove i brige likova u delu, a da zatim te emocije projektuje na lik. Marko Karaćolo smatra da iskustva koja se pripisuju liku predstavljenom u različitim umetničkim formama zavise od emocionalnog i estetskog uticaja predstave na recipijenta mnogo više nego od predstavljenog samog po sebi. Neizbežno je zbog toga razmatrati kakve bi posledice na doživljaj čitanja fikcije mogli imati neki od fenomena današnjice poput sveprisutnosti tehnologije, posebno kada je ona posrednik u komunikaciji između ljudi, ubrzanog načina života, prisutnosti uspeha kao vrhovne vrednosti i potrošačke kulture. Da bi čitanje fikcije, kao i gledanje filmova i serija, moglo biti obogaćujuće iskustvo koje pomaže u razvoju ličnosti kroz raznolikost, fleksibilnost i veću realističnost mentalnih modela i predstava, smatra se da su neophodni određeni preduslovi – kulturni kapital, u Burdijeovom tumačenju, svakako je jedan od njih.

Ključne reči: fikcija, empatija, iskustvo, mentalni modeli

THE SPIRAL OF MUTUAL INFLUENCE OF PERCEPTION OF FICTION AND EXPERIENCE OF LIFE

The paper analyzes the relationship between, primarily fiction in literature, on the one hand, and everyday experiences and personality of the recipient on the other. Considering the theory and research according to which reading fiction can contribute to the development of empathy and social skills in general, as well as changes in recipient's personality and his perception of the world and of human relations, the importance of literature will be highlighted, but the impact of recipient's past experiences on the perception of the work of art will also be considered. Keith Oatley explains that what is perceived or read by the recipient is assimilated into schemes that are based on his or her implicit theories, but that assimilation depends, among other things, on the importance attached to what is perceived. He thinks that while reading, the recipient is experiencing emotions associated with events that influence the plans and concerns of characters in the novel which are then projected onto the character. Marco Caracciolo believes that the experiences attributed to characters in different art forms depend on the emotional impact of a representation on the recipient, more than on the representation in itself. Therefore, the consequences some of the phenomena of our time may have on the experience of reading fiction are inevitably considered: ubiquity of technology, especially when it is an intermediary in communication, accelerated lifestyle, presence of success as a supreme value and consumer culture. In order for reading fiction and watching movies and series to be an

enriching experience that helps in personal development through diversity, flexibility and greater verisimilitude of mental models and representations, it is presumed that certain conditions are necessary - cultural capital, as defined by Bourdieu, is certainly one of them.

Key words: fiction, empathy, experience, mental models

Tanja Antić

Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet u Beogradu, student doktorskih studija

ŽIVOTNI PUT DŽES GOLDBERG KROZ AUTOFIKCIONALNU PROZU LESLI FAJNBURG U ROMANU „STOUN BUČ BLUZ“

UDK 929:82

Autentično životno iskustvo autorke/autora Lesli Fajnberg, višegodišnje/višegodišnjeg aktivistkinje/aktiviste za ljudska prava, umetnički je transponovano u roman „Stoun Buč Bluz” nudeći bogat izbor kako faktografskih napomena tako i književnoumetničkih pasaža iz pera talentovane/talentovanog spisateljice/spisatelja. Dvadeset godina nakon prvog izdanja na engleskom jeziku, ovaj roman deluje itekako aktuelno zahvaljujući temama i motivima, koje dotiče ili apsolvira, ali i zahvaljujući izabranom umetničkom modusu na koji je priča ispriповедana, pre svega, sintetisanju književnih i književno-naučnih vrsta (roman, autobiografija, memoari, dnevnik, pismo), literarno doteranom i emotivno snažanom umetničkom izrazu, primerenoj kompoziciji, nijansiranju likova na više nivoa, dramskoj uzbudljivosti pojedinih epizoda, prenetoj poruci. Glavna/glavni junakinja/junak Džes Goldberg je transrodna osoba iz tipičnog američkog industrijskog gradića polovinom 20. veka, koja/koji traga za svojim identitetom tražeći mesto u društvu, prešavši put od „drugačijeg” deteta preko buč lezbejke do transmuškarca, da bi nakon svega dovela/doveo u pitanje svoj polni i rodni identitet. Problem čovekovog identiteta se pozicionira na univerzalnim vrednostima, bliskim široj populaciji, tako da lični identitet Džes Goldberg dobija ekspanziju u individualnom svakome od nas, čitalaca, pomažući shvatanje (i prihvatanje) transrodnih osoba na krajnje humanističkoj platformi kao ravnopravnih članova bilo kojeg društva.

Ključne reči: autofikcija, književne i književno-naučne vrste, transrodnost, polni i rodni identitet

THE LIFE PATH OF JESS GOLDBERG IN AUTOFICTION PROSE OF LESLIE FEINBERG'S NOVEL „STONE BUTCH BLUES“

Authentic life experience of the author Leslie Feinberg, many years human rights activist, has been transposed artistically to the novel „Stone Butch Blues“ by offering a wide selection of both factual note and literary artistic passages written by the talented writer. Twenty years after the first edition in English, this novel seems very topical thanks to the themes and motifs that touches or dispenses, but also due to the chosen mode of art, that is, a story narrated primarily, due to the synthesis of literary and literary-scientific types (novel, autobiography, memoirs, diaries, letters), literally ingenious and emotionally powerful artistic expression, suitable composition, shading characters on multiple levels, dramatic excitement of some episodes, the transmitted message. The main character Jess Goldberg is a transgender from a typical American industrial towns of the 20th century, who, searching for his/her identity, looking for a place in the society crossed the road from „a different“ child over butch lesbian to transman that after all questioned his/her sexual and gender identity. The problem of human identity is positioned on universal values, close to the general population, so that personal identity of Jess Goldberg gets expansion in each of us individually helping to us, readers, understanding (and acceptance) of transgender people in an extremely humanistic platform as equal members of any society.

Key words: autofiction, literary and literary-scientific types, transgender, sexual and gender identity

Danijela Perović

Vojislav Todorović

Slobodan Vuletić

Univerzitet Megatrend u Beogradu, Fakultetu za kulturu i medije u Beogradu, studenti doktorskih studija

MIT O DON HUANU U BAROKU I ROMANTIZMU

UDK 7.033.4/7.034.7:[7.04

Mogućnosti i ograničenja umetničkog razvoja, posmatrani su u ovom radu iz perspektive drugačije interpretacije starog mita o don Huanu u Španiji u dve epohe: baroku i romantizmu, kako bismo pokazali da su uobličenje jednog umetničkog dela,

kao i poruka koju ono treba da prenese, pre svega određeni istorijskim, društvenim, ekonomskim, političkim i kulturnim prilikama i diskursima koji su dominantni u epohi u kojoj umetničko delo nastaje.

U ovom radu se na konkretnom primeru, putem značenjske i komparativne analize, pokazuje jasna razlika u shvatanju ovog mita u dvema epohama u Španiji. Tako se u ovom radu govori o samom mitu o don Huanu, o njegovim korenima i mogućem poreklu. Videlo se da se mit sastoji iz dve legende, a to su: legenda o okrutnom i beskrupuloznom zavodniku i legenda o kamenom gostu, kao i to da je, u periodu nastanka prvog dela koje obrađuje ovaj mit, već bio dobro poznat motiv mrtvačke večere. Govorilo se o obradi ovog mita u baroku, što je zahtevalo prethodno upoznavanje sa opštim prilikama u španskom 17. veku, kako bi se shvatio ključni momenat Tirsovog dela, a to je Božja kazna zbog neblagovremenog mišljenja i delanja. Zatim se pažnja usmerila na viđenje ovog mita u periodu romantizma u Španiji, kroz Soriljino delo, i tako na primeru pokazalo kako su romantičarska poetika i istorijsko-društvena zbivanja uticala na obradu ovog mita.

Za kraj su izdvojene neke od osnovnih i najupečatljivijih razlika između dva dela koja obrađuju stari mit o don Huanu: „Seviljski zavodnik i kameni gost“, Tirsa de Moline i „Don Huan Tenorio“, Hosea Sorilje.

Ključne reči: barok, romantizam, diskurs, umetničko delo

THE MYTH OF DON JUAN IN BAROQUE AND ROMANTICISM

Possibilities and limits of artistic development, are considered in this work from the point of different interpretation of don Juan ancient myth in Spain in the period of two different epochs: Baroque and Romanticism. The purpose of this work is to show that the creating of artistic work and the message that should be sent are determined, after all, by historical, social, economical, political and cultural circumstances and by dominant discourses in the epoch of creating artistic work.

In this work, it has been indicated, in a specific example, by semantic and comparative analysis, the clear difference in the understanding of this myth in two periods in Spain. So it has been talked in the work about the don Juan myth and about his possible origin. We have realized that the myth is composed of two legends: the legend of cruel and unscrupulous seducer and the legend of stone guest, and also that, in the period of creating of the first work that elaborates this myth, was well known the motive of mortuary dinner. It has been talked about interpretation of this myth in Baroque, but before that it was necessary to be introduced to the general circumstances in Spanish 17th century, in order to understand the central moment of Tirso's work, and that is the God's Punishment because of untimely thinking and

acting. Afterwards, the attention has been paid on the apprehension of this myth in the period of Romanticism in Spain, through the Sorilla's work, and in that way it has been shown how the interpretation of this myth was affected by poetics and historical and social circumstances in Romanticism.

In the end, some of basically and the most striking differences were sorted out between two works which interpret the don Juan ancient myth: „The Tricker of Seville and the Stone Guest“ of Tirso de Molina and „Don Juan Tenorio“ of Jose Zorilla.

Key words: baroque, romanticism, discourse, artistic work

VI
UMETNOST U DRUŠTVU
ART IN THE SOCIETY

STUDIRANJE KOJE ISTORIJE UMETNOSTI, I ZAŠTO?

Kriza istorijske misli danas

UDK 78.03:378.14

Akadska disciplina istorije umetnosti prošla je kroz radikalne promene od početka 70-tih godina 20. veka. Nove društvene paradigme uticale su ne samo na društvo u oblasti ideologije i politike, već i na univerzitete. Novi, neka se zovu, „pristupi“ prema istoriji umetnosti, stvorili su brojne „istorije umetnosti“ što je loše uticalo na univerzitetske programe. Akademske institucije nastavljaju da koriste istoriju umetnosti kao i svaku drugu naučnu disciplinu, kao mašinu, kroz koju su studenti u „procesu“ kako bi se „proizveli“ diplomci za koje se tvrdi da su stručnjaci za određene veštine, znanja i načine razmišljanja. Van njih, putem spisa, prakse i ne-akademske institucije (kao što su muzej, galerije, bijenala, sajmovi umetnosti) pojavile su se različite „istorije umetnosti“. One su pre bile nazivane prema drugim metodološkim i ideološkim osnovama nego na tradicionalni pojam i razumevanje uloge i funkcije istorije umetnosti. U poslednje četiri decenije ne predavanje već vežbanje istorije umetnosti ispostavilo se objavljeno kao: „nova istorija umetnosti“, „radikalna istorija umetnosti“, „kritička istorija umetnosti“, „socijalna istorija umetnosti“, „marksistička istorija umetnosti“, „feministička istorija umetnosti“, „institucionalno dominantna istorija umetnosti“ i nekoliko drugih.

Pored toga, kao rezultat promena nakon događaja iz ‘maja 1968’, pojavilo se mnoštvo novih, hibridnih naučnih disciplina: kritička teorija, studije kulture, studije roda ... sve one s potrebom tumačenja šta, zašto i kako je novo globalno (bilo ekonomsko, političko, ideološko i kulturno) razumevanje sveta okrenulo interes sa „stare“ istorije umetnosti na novu i širu oblast „vizuelne kulture“. Pored njih i dovodeći, pre svega, i do potrebe za većim, i nadajući se, uticajnijim učešćem u društvu, pojavile su se neke druge aktivnosti, kao što su: kustoske prakse, kulturni aktivizam, kulturni inženjering, kulturna politika, itd.

Prema tome, zašto uopšte studirati istoriju umetnosti?

Ključne reči: istorija umetnosti, kustoske prakse, istorijska misao, neslaganje

STUDYING WHICH ART HISTORY, AND WHAT FOR?

The crisis of historical thought today

The academic discipline of art history passed through radical changes from the beginning of the 70s of the 20th century. The new social paradigms influenced not only the society in the field of ideology and politics, but the universities, too. The new, let them call, 'approaches' towards the art history, established variety of 'art histories' which poorly influenced the university curricula. The academic institutions continue to use art history like any other academic discipline, as a machine through which they 'process' students in order to 'produce' graduates claimed to be expert in certain skills, knowledge, and ways of thinking. Outside of them, through writings, practices and non-academic institutions (like museum, galleries, biennials, art fairs) different 'art histories' appeared. They were rather entitled upon the other methodological and ideological bases than the traditional notion and understanding of the role and function of the art history. Through the last four decades not teaching, but practicing art history turned to be announced as: 'new art history', 'radical art history', 'critical art history', 'social history of art', 'Marxist art history', 'feminist history of art', 'the institutionally dominant art history' and few others.

Besides this, as a result of the changes after the events of 'May 1968', a variety of new, hybrid scientific disciplines emerged: critical theory, cultural studies, gender studies... all of them reaching the need to interpret what, why and how the new global (either economic, political, ideological or cultural) world understanding turned the interest from the 'old' history of art to the new and broader realm of 'visual culture'. Upon them and bringing to the foremost and as a need of bigger and, hoping, more influential social participation some other activities, such as: curatorial practices, cultural activism, cultural engineering, cultural policies, etc., appeared.

Therefore, why studying history of art at all?

Key words: art history, curatorial practice, historical, thought, dissensus

Ana Hofman

Centar za interdisciplinarna istraživanja, ZRC SAZU, Ljubljana, Slovenija

MUZIČKO SOCIJALIZOVANJE: ZVUK, AFEKT I NOVI OBLICI POLITIKE PARTICIPACIJE

UDK 78.031.4:316.7

Korišćenjem/ prilagođavanjem teorije akustičnog afekta i njegovog političkog kapaciteta u oblikovanju novih društveno-vremenskih kolektiva, rad pokazuje načine na koje su društveno, politično i zvučno međusobno prostorno-temporalno povezani.

Fokusira se na izvođenja partizanskih i revolucionarnih pesama i njihove afektivne potencijale u uspostavljanju osećanja kolektiva. Za takvu vrstu analize upošljavaju se novi teorijski pristupi iz oblasti etnomuzikologije, studija popularne muzike i studija zvuka, koji teoretiziraju afektivni potencijal zvuka (Mihael Bul i Les Beck 2003, Butler 2006, McClelland 2010, Garsija 2011). Koristeći koncept (auditivnog) prenosa, u kome se afektivne reakcije povezuju i ponavljanju (Brennan 2004: 52), razmatraće se estetski doživljaji intenziteta zvučnog doživljaja kao obnovljene forme društvenosti, kolektivnosti i prenosa „multipolarne afektivne društvenosti“ (Gatari 1996: 216).

Proizvodnja vibracionih okruženja u izvođenjima partizanskih i revolucionarnih pesama pretvara duboko ukorenjene tehnologije mobilizacije u izgradnji kolektiviteta koncentrisanih oko zvučnog afekta prevazilazeći pretpostavljanje ideologije. Bez radikalne tvrdnje o tzv. inherentnoj kreativnosti multiture zvučnog kolektiva, rad će preispitivati načine na koje ova izvođenja mogu doprineti politikama (političke) participacije.

Ključne reči: zvučni afekt, politike participacije, partizanske pesme, prostorno-vremenski kolektiviteti

MUSICAL SOCIALIZING: SOUND, AFFECT AND NEW FORMS OF POLITICS OF PARTICIPATION

By employing/adapting the theories of sonic affect and its political capacity in building new socio-temporal collectivities, the paper demonstrates the ways in which the social, the political and the aural are interconnected in spatio-temporality. It focuses on the public performances of partisan and revolutionary songs performances and their affective potential in providing the emergent sense of collectivity. To do this, the draw is on the new theoretical insights in the field of ethnomusicology, popular music, and sound studies which theorize the affective potential of sound (Michael Bull and Les Back 2003, Butler 2006, McClelland 2010, Garcia 2011). Employing the concept of (auditory) entrainment, the process in which affective responses are linked and repeated (Brennan 2004: 52), it will be discussed aesthetic experience of sound as renewed form of sociality, collectivity and transitivity of “multi-polar affective sociality“ (Guattari 1996: 216).

The production of vibrational environments in performances of partisan and revolutionary songs facilitates transforming deeply engrained ambiances of mobilization into collective dispositions, building a collectivity that revolves around sonic affect, and transcending their presupposed agendas. Without making radical claims regarding the so-called emergent creativity of the multitude of the sonic collectives, which emerge at these performances, the work will discuss the ways they can contribute to the politics of participation.

Key words: sonic affect, politics of participation, partisan songs, spatio-temporal collectivities

EKOLOŠKI MEDIJUM U SLUŽBI INFORMACIJE

UDK 74+[7.01:111.852]

Područije istraživanja u radu odnosi se na najfrekventniju temu današnjice koja zauzima nezavisno mesto u estetici. Reč je o ekološkoj umetnosti kao novom vidu istraživanja i stvaralaštva u oblasti primenjene umetnosti. Umetničko delo koje se analizira u radu „Svetlosni paravan“, služi da na specifičan način komuniciranja informiše javnost i skrene pažnju na očuvanje životne sredine, ali i da sugerise ideju o daljim pravcima istraživanja društvenih odnosa. Iz tog razloga, u radu se pažnja usmerila u pravcu pronalaženja odgovora na pitanje kakva je uloga ekološkog medijuma u službi informacije u savremenim društvenim odnosima.

Ekološki medijum „Svetlosni paravan“, jedan je od trodimenzionalnih modela iz autorskog koncepta Otvorena piramida, umetnost komunikacije (autorka Anita Milić), delo čiji se smisao temelji na teoriji informacije, čija ideja nosi globalnu poruku obnove prirode, a umetnički koncept zasniva na pripajanju primenjene umetnosti sa tehnologijom i naukom. Uvođenjem LED rasvete u čin izvođenja dela dolazi do dematerijalizacije prvobitne forme paravana i stvara se iluzija pokreta i trajanja, tj. četvrta dimenzija, drugim rečima stvara se dimenzija vremena i prostora kroz pokret.

Ovakvo umetničko ostvarenje omogućava da se analiza obavlja interdisciplinarnim mešanjem, odnosno povezivanjem različitih disciplina i njihovih metoda u polju teorije umetnosti. Teoretizacijom „Svetlosnog paravana“ omogućava se čitanje umetničkog dela kao živog organizma. Cilj rada je da se na umetničko ostvarenje koje se temelji na naučno-tehnološkoj osnovi promeni ugao gledanja, odnosno da se ono posmatra ne samo kao estetski produkt, već i kao produkt naučno-tehnološkog umeća spoznajno-tehničkih inovacija od kulturnog značaja.

Rezultat istraživačkog rada otkriva istinu da je estetska poruka autorefleksivna, odnosno da primalac poruku prihvata ne samo kao nosioca mogućih značenja, nego i kao fizičko telo signala koje emituje svoja značenja.

Ključne reči: ekološka umetnost, signal, informacija, estetska poruka

ENVIROMENTAL MEDIUM IN THE SERVICE OF INFORMATION

The area of research refers to the most frequent topic of today which takes an independant place in esthetics. It is about enviromental art as a new view of research and creativity in the area of applied arts. A work of art which is analysed in the study called „Svetlosni paravan“ (The Light Curtain) serves to inform the public in a specific way of communication and draws attention to the preservation of enviroment, but also to suggest the idea of other future research in social directions. For this reason, the attention in the study was focused towards finding the answer to the question of what is the role of enviromental medium in the information of contemporary social relations.

Enviromental medium „Svetlosni paravan“ (The Light Curtain), is one of three-dimensional models from the author's concept of „Otvorena piramida“ (Open Pyramid), „umetnost komunikacije“ (the art of communication) (author Anita Milić), whose work is based on theory of information, and whose idea carries a global message in the restauration of enviroment, and the art concept is based on merging of applied arts with technology and science. With the introduction of LED technology the dematerialization of the original screen form is coming up, and creating the illusion of movement and life, i.e. the fourth dimension, in other words, the dimension of time and space is created through movement.

This work of art allows to perform the analysys interdisciplinary, respectively through the connection of various disciplines and their methods in the field of theory of art. The theorization of „Svetlosni paravan“ (The Light Curtain) allows you to studying of the work of art as a living organism. The goal of the study is to change the point of view on the creation of artwork based on a scientific and technological grounds, respectively it can be observed not just as an aesthetic product, but also as a product of scientific and technological skill and technology cognitive inovations of cultural meaning.

The result of research reveals the truth that the esthetic message is self-reflexive, respectively that the recipient accepts the message not just as a carrier of possible meanings, but as a physical body of signals that broadcasts its meaning.

Key words: enviromental art, signal, information, aesthetic message

PUTEVI RECEPCIJE SAVREMENE KLASIČNE MUZIKE

UDK 781 „20“

U svakoj većoj gradskoj sredini u Srbiji jedna kulturna institucija predstavlja konstantu: Galerija savremene likovne umetnosti. Ove ustanove traju i imaju svoje korisnike: umetnike i publiku. Međutim, u sferi muzičke umetnosti situacija je drugačija. Pored prestonice, u Srbiji gotovo da ne postoji ansambl, a još manje institucija, opredeljena ka izvođenju savremene muzike. To je paradigmatičan primer koji nikako ne svedoči o odsustvu kvaliteta umetničkih proizvoda o kojima je reč. Radi se zapravo o mnoštvu predrasuda o novoj muzici koje vladaju u redovima publike, ali i samih umetnika-interpretatora. Nerazumljivost jezika, atonalnost, atipičnost potrebnog instrumentarijuma samo su neki od široko zastupljenih stereotipa na ovu temu. Savremena muzika upravo nudi nesagledivu raznolikost: spektakularnost, kao i svedenost; slojevitost, kao i prozračnost; aleatoriku, kao i organizaciju; kaos, kao i red. Kredibilitet savremenoj muzici daje se tek povremeno, i to proširivanjem koncertnih repertoara kompozicijama lokalno poznatih autora, dok dela svetski priznatih stvaralaca ostaju neotkrivena.

Cilj ovog rada je da ukaže na značaj zastupljenosti savremene muzike na koncertnim repertoarima, ispita poreklo i utemeljenost stereotipa o njenoj nepristupačnosti, te da ponudi moguća rešenja problema.

Ključne reči: savremena muzika, recepcija, repertoar, publika, izvođači

PATHS OF CONTEMPORARY CLASSICAL MUSIC'S RECEPTION

Most major cities in Serbia has one cultural institution as its constant: a gallery of contemporary art. These institutions last for years, and have its consumers: artists and audience. However, in the field of music, situation is quite different. Besides the capital, there is no ensemble or institution which is exclusively oriented towards interpretation of contemporary music. This is a paradigmatic example, but it does not indicate the lack of quality in those artistic artifacts. It is actually a multitude of prejudices about new music that are present among audience, as well as among artists-interpretators themselves. Incomprehensibility of artistic language, atonality and unconventionality of instrumentarium are some of the stereotypes that exist.

Contemporary music, on the contrary, offers immense diversity: spectacle, as well as simplicity; stratification, as well as transparency; aleatoric as well as organisation; chaos as well as order. The credibility to contemporary music is given only occasionally - with expanding of concerts' repertoires with works written by local composers, while compositions written by world known artists stay undiscovered.

The aim of this paper is to emphasize the importance of contemporary music presence at concert repertoires, to examine underlying reasons for widespread stereotypes about contemporary music, and finally to offer recommendation for overcoming the existing situation.

Key words: contemporary music, reception, repertoire, audience, performers

Vanja Spasić

*Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu, student
Master akademskih studija Muzikologije*

POSLE ZLATNOG PERIODA: OPERA NARODNOG POZORIŠTA U BEOGRADU (1971–2011)

UDK 792.5/.8.09 "1971-2011" (497.11)

Ovaj rad nastoji da ukaže na mogućnost istraživanja kulturne politike u Srbiji na primeru rada Opere Narodnog pozorišta u Beogradu, kao i repertoarske politike Uprave opere u društveno-političkom i kulturološkom okviru u periodu od 1971. do 2011. godine. Razlog da se posveti istraživanje radu Opere u pomenutom vremenskom razdoblju jeste pitanje: šta se događalo sa Operom posle zlatnog perioda? Ono što će u tekstu biti razmatrano jesu promene koje su uticale na dalji razvoj rada pomenute kulturne institucije. Pored toga, saznanje da ne postoji nijedna studija u kojoj je prikupljena i sistematizovana građa o radu Opere Narodnog pozorišta u proteklih četrdeset godina, podstakla je da se istraže mogući razlozi za „sumrak“ institucije koja je, tokom „zlatnog perioda“ bila jedna od najjačih aduta jugoslovenske savremene kulture/kulturne politike. Da li je „zlatni period“ Opere bio jedan od aspekata „zlatnog doba“ SFRJ (P. Marković) i na koje je sve načine samoupravljanje, kao organizacioni model (kulturne politike) konstituisalo tu pojavu, samo je jedno od intrigantnih pitanja koja ovaj rad postavlja, primarno se fokusirajući na period koji je usledio nakon onog „zlatnog“.

*Ključne reči: kulturna politika, repertoarska politika, zlatni period, Bela knjiga,
Pozorišna komuna*

AFTER THE GOLDEN PERIOD: OPERA OF THE BELGRADE NATIONAL THEATRE (1971-2011)

This paper tries to point out the possibility of researching the cultural politics in Serbia on the example of Belgrade National Theatre Opera's work as well as on the example of the repertoire politics of the Opera management in the social-political and the cultural limits between 1971 and 2011. The reason to be devoted to the research of the Opera's work within the mentioned time period is the question: What has been happening with the Opera after the golden period? What is going to be discussed in the text are the changes that have influenced the further development of the mentioned cultural institution's work. Besides that, knowing that there is no study in which the material of the National Theatre Opera work is collected and systematized in within the last forty years, has made the search for the possible reasons for the 'dawn' of the institution, which was one of the strongest assets of the Yugoslav contemporary culture/ cultural politics in the golden period. Was the 'golden period' of the Opera one of the aspects of the 'golden era' of Yugoslavia (P.Marković) and in what ways did self-management, as an organizational model (of cultural politics) constitute that phenomenon is just one of the intriguing questions that this paper poses, focusing primarily onto the period that followed the 'golden' one.

Key words: cultural politics, repertoire politics, the Golden period, the White book, Theatre commune

Emilija Đikić-Jovanović

Aleksandra Perić-Nikolić

Visoka strukovna škola za tekstil u Leskovcu

SNOBIZAM KAO POJAVA U KULTURI I UMETNOSTI

UDK [316.7:177.5]::7.03

Snobizam se kao društvena pojava u kulturi i umetnosti, pokazala su brojna istraživanja, sve više ispoljava ukoliko je reč o savremenijim oblicima kulturnih i umetničkih kretanja. To ne mora da znači da se svi savremeniji kulturno-umetnički sadržaji naprosto izjednačuju sa snobizmom. Osim toga, pažljivija sociološka analiza može da konstatuje neobično raznovrsne i nijansirane promene u ispoljavanju snobovskih težnji u zavisnosti od toga da li su u pitanju pre-revolucionarni, revolucionarni ili post-revolucionarni periodi

društvenih kretanja. Tragedija snobizma leži u tome što on ne uspeva da se uzdigne do željenog višeg nivoa, čiji su nosilac društveno podređene grupe ili pojedinci, niti može da se odlepi od nivoa koji se ocenjuje kao niži, odnosno koji zaista i može biti niži kad je nosilac takvih težnji društveno superiorna grupa.

Ključne reči: snobizam, kultura, umetnost, društvo

SNOBBERY AS A PHENOMENON IN CULTURE AND ART

As many researches have shown snobism as a social phenomenon in culture and art is manifesting more and more if we are talking about contemporary forms of cultural and artistic movements. It does not necessarily mean that all cultural and artistic contents are simply equalized with snobism. Apart from that, a more careful social analysis can ascertain unusually various and shaded changes in the expression of the snobbish tendencies depending on whether the periods of the social movements are pre-revolutionary, revolutionary or post-revolutionary. The tragedy of snobism lies in the fact that it is unable to rise to the wanted level whose bearers are subordinate groups or individuals, nor can it separate itself from the level marked as the lower, that is, which can really be lower when the bearer of such tendencies is a socially superior group.

Key words: snobbery, culture, art, society

Magda Sukhiashvili

Državni konzervatorijum Tbilisi, Gruzija

GRUZIJSKO CRKVENO PEVANJE I NJEGOVO SAVREMENO STANJE

UDK 783.2 (479.22)

Gruzijsko crkveno pevanje ima vekovima dugu istoriju. Drevni rukopisi koji sadrže originalni "neumatic" sistem datiraju iz prve polovine X veka, a poslednji - iz prve četvrtine XX veka.

Ukidanje autokefalnosti Gruzijske crkve 1811. izazvalo je raspad škola pevanja, smanjenje i osipanje horova. Uprkos tome, sve do početka XIX – XX veka, iako malobrojni, još su postojali vešti pojci koji su uspeli da zabeleže značajan deo crkvenih pesama u peto - linijskom notnom sistemu. Međutim, rezultat njihovog rada nije ugledao svetlost dana još mnogo godina, pošto je bilo nemoguće čak i razmišljati o obnovi i oživljavanju tradicija crkvenog pevanja.

Rastuće okretanje crkvi tokom kasnih 80-tih godina prošlog veka javilo se u kontekstu rušenja komunističkog režima. Povećanje broja crkava i manastira, kao i osnivanje teoloških obrazovnih centara, pratio je razvoj hrišćanskih grana umetnosti. Misiju brige za oživljavanjem gruzijskog crkvenog pevanja je preuzeo crkveni hor "Anchiskhati" koji je osnovan krajem 1980-ih.

Posle višegodišnje pauze, ovaj hor je prvi izveo stare kanonske pesme; od tada je započeo težak proces vraćanja pevačke tradicije za čiju promociju je osnovan 1998. Pevački centar Patrijaršije Gruzije, a 2006. - specijalna Viša škola pevanja.

Pevački centar radi u mnogim oblastima - stara se o izdavanju crkvenih pesmarica i audio snimaka crkvenih pesama, vrši nadzor nad crkvenim i manastirskim horovima, organizuje majstorske kurseve; sprovodi istraživanja u složenim i polemičkim pitanjima modalno - harmonijskih specifičnosti, u umetničkom izvođenju gruzijske crkvene muzike, itd.

Ključne reči: Gruzijско crkveno pevanje, pevačka tradicija, "neumatic" sistem, kanonske pesme, umetničko izvođenje

GEORGIAN LITURGICAL CHANTING AND ITS CURRENT STATUS

Georgian liturgical chanting has a centuries-long history. Ancient manuscripts containing original neumatic system date back to the first half of X century and the last one - to the first quarter of the XX century.

Abolition of the Georgian Church autocephaly in 1811 caused breakdown of chanting schools, reduction and dispersal of choirs. Despite this, up to the turn of XIX-XX centuries, although small in number, skilled chanters still existed who managed to record significant part of church songs in five-line staff notation. Though, the result of their work did not see the daylight for many more years as it was impossible even to think of restoration and revival of liturgical chant traditions.

Growing reversion to the church during late 80s of the previous century occurred against the background of Communist regime demolition. Increase of the number of churches and monasteries, as well as setting up of theological education centers, was followed by development of Christian art branches. The mission of caring for revival of Georgian sacred chanting was taken on by Anchiskhati church choir which was set up at the end of 1980s. After a years-long interval, this choir was the first to perform old canonical chants; since then, a hard process of restoring chanting traditions has begun for promotion of which, in 1998, The Chanting Center of the Patriarchate of Georgia was founded, and in 2006 – a special Higher School of Chanting .

The Chanting Center works in many spheres – attends to publishing hymnbooks and audio recordings of church songs, conducts monitoring of church and monastery choirs, gives master classes; conducts research into complex and polemical issues of modal-harmonic specifics, artistic performance of Georgian church music, etc.

Key words: Georgian liturgical chanting, chanting tradition, neumatic system, canonical chants, artistic performance

Darko Savić

Jerej, Srpska Pravoslavna Crkva, Laktaši, Republika Srpska

LITURGIJSKO POJANJE KAO VID SVEŠTENE UMJETNOSTI

UDK 783.2

Umjetnost je u Pravoslavnoj Crkvi sredstvo Bogopoznanja sa različitim stepenima i tipovima molitvenosti i molitvenih stanja, koja uzrokuje, vodi i uzvodi um vjernika ka Prvoliku. Pomoću nje kao takve, prenose se provjerena znanja i duhovna iskustva, čime se, složenim sistemom specifičnih stilizacija, saopštavaju vječne istine vjere.

U sveštenim umjetnostima sve što se predstavlja, predstavlja se usavršeno – preobraženo u Hristu. Preobražajem propadljivo postaje nepropadljivo, truležno netruležno, istorija postaje nadistorija, vrijeme prestaje da ima svoj kraj i stupa se u vječnost. Pravoslavni umjetnik koji svjedoči lik Hristov, neizbježno svjedoči i samog sebe kao jedinstvenu i neponovljivu ličnost i to u mjeri koja uglavnom ostaje skrivena onima koji nisu znalci, pa se takvim djelima ponekad pripisuje neoriginalnost. U takvoj, sveštenoj umjetnosti, emocije se ne odbacuju, ali se preobražavaju i nisu prikazane umjetničkim sredstvima niti izazivaju u naglašenom vidu, a pogotovo ne kao afektivna stanja. Ovakvom umjetnošću postiže se smirenje, ali ne kao emotivna tupost, već predstavlja slobodu. Predstavlja stanje duha i tijela oslobođeno svake strasti i dominacije nagona i emocija. Pravoslavnom umjetniku, emocija je tek polazna osnova sa koje započinje mukotrpano, ali i radosno uzrastanje u Hristu putem očišćenja, prosvjetljenja, preobraženja i na kraju oboženja. Takav oboženi čovjek i dalje nesavršeno malen duhom i tijelom u odnosu na Boga, može u sebe smjestiti beskrajno veliki i nesmjestivi Duh Sveti, kojim onda gleda, sluša i stvara. Umjetničko djelo je u ovom slučaju ovaploćenje, otjelotvorenje, materijalizacija umjetnikovog duhovnog uzrasta i posrednik između Neba i zemlje, Boga i čovjeka, Vječnosti i vremena.

Ključne riječi: umjetnost, bogopoznanje, preobraženje, oboženje

LITURGICAL SINGING AS A FORM OF SACERDOTAL ART

In the Eastern Orthodox Church, Art is a Way to God-Experience with different types and degrees of prayer which incites, guides and elevates minds of faithful to the primordial wholeness. Art as such makes possible to convey time tested knowledge and spiritual experience in order to disseminate these Eternal Truths of the Faith by means of complex system of specific stylization.

Everything that is shown in sacerdotal art is shown sophisticated, transformed into Christ's Image. By this divine transformation decaying becomes non-decaying, rotten becomes undecayed, history becomes hyper-history and time blurs into eternity. An orthodox artist who witnesses for Christ, inevitably witness for himself as a unique and unrepeatable personality to the extent unpercievable to those who are not connoisseurs which results in some attaching non-originality to such works of art. Emotions are not discarded in such, sacerdotal art, but they are transformed and are not artistically displayed nor emphasized, especially not shown in an affected manner. Tranquility is the goal of this art, not as an emotional dumbness but as spiritual freedom. It is state of spirit and body free of passions and instinctive or emotional drive. To an orthodox artist, emotion is only a starting point from which he starts burdensome but joyous elevation in Christ through purification, enlightenment, transfiguration and Theosis. Such a deified man, as ever incomparably insignificant when compared to almighty God, is capable of putting unmesurable and unrestrained Holy Spirit, by which he observes, listens to and creates. The piece of art, in this case, is incarnation, embodiment, materialisation of the artist spirital growth and mediator between Heaven and Earth, God and man, Eternity and time.

Key words: art, God knowledge, transfiguration, deification

Prvi nacionalni naučni skup sa međunarodnim učešćem

(11.-12.10.2013, Niš)

BARTF 2013

UMETNOST I KULTURA DANAS

Knjiga rezimea

Izdavač

FAKULTET UMETNOSTI U NIŠU

UNIVERZITET U NIŠU

Za izdavača

prof. dr Suzana Kostić, dekan

Urednik

doc. dr Miomira Đurđanović

Grafički dizajn naslovne strane

Anita Milić

Grafička priprema

Sanja Dević

Univerzalna decimalna klasifikacija

Vesna Gagić

Štamparija

MB Grafika, Niš

Tiraž

100 primeraka

ISBN 978-86-85239-09-0

Niš, 2013.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

78(048)

НАЦИОНАЛНИ научни скуп са међународним
учешћем Балкан Арт Форум (1 ; 2013 ; Ниш)

Umetnost i kultura danas : (knjiga
apstrakata) / I nacionalni naučni skup sa
međunarodnim učešćem Balkan Art Forum, BARTF
2013, Niš, 11. i 12. oktobar 2013. ; [urednik
Miomira Đurđanović]. - Niš : Fakultet
umetnosti Univerziteta, 2013 (Niš : MB
Grafika). - 100 str. ; 21 cm

Uporodo srp. tekst i engl. prevod. - Tiraž
100.

ISBN 978-86-85239-09-0

a) Музика - Апстракти
COBISS.SR-ID 201444364